

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka

**PROJEKTO „#MŪSŪKRAŠTAS:
ALYTAUS IR VILNIAUS
BENDRUOMENIŲ TAPATUMO
UGDYMAS BIBLIOTEKOSE“ POVEIKIO
VERTINIMAS**

Tyrimo ataskaita

Rita Paliukaitė-Medeckienė

2016

Turinys

Įvadas.....	2
Tyrimo metodologija.....	4
Interneto svetainės „Vilnijos vartai“ poveikio vertinimas.....	6
Apsilankymų svetainėje „Vilnijos vartai“ statistinių rodiklių lyginamoji analizė	6
Apsilankymų skaičius ir lankytojų srautai	6
Apsilankymų dažnumas ir trukmė.....	9
Svetainės turinio naudojimas.....	10
Apsilankymų svetainėje pokyčių tendencijos	11
Svetainės „Vilnijos vartai“ lankytojų apklausa	12
Svetainės lankytojų, dalyvavusių apklausoje, demografinės charakteristikos	12
Respondentų lankymasis svetainėje	14
Svetainės turinio vertinimai.....	16
Bendruomenių kraštotyros informacijos vertinimai.....	17
Svetainės poveikio vertinimai	18
Respondentų siūlymai dėl svetainės tobulinimo	21
Svetainės rekomendavimo indeksas	22
Svetainės poveikis ugdant bendruomenių tapatumą.....	24
Svetainės „Dainavos kraštas“ poveikio vertinimas: lankytojų apklausa	24
Svetainės lankytojų, dalyvavusių apklausoje, demografinės charakteristikos	25
Respondentų lankymosi svetainėje paskatos.....	26
Svetainės turinio vertinimai.....	27
Bendruomenių kraštotyros informacijos vertinimai.....	28
Svetainės poveikio vertinimai	29
Svetainės rekomendavimo indeksas	30
Respondentų siūlymai dėl svetainės tobulinimo	32
Edukacinių renginių poveikio vertinimas	32
Edukacinių renginių dalyvių demografinės charakteristikos.....	33
Renginių dalyvių nuomonė ir vertinimai.....	34
Edukacinių renginių poveikis ugdant bendruomenių tapatumą	36
Mokymų įtaka bibliotekininkų kompetencijai	37
Išvados	38
Literatūros sąrašas	41

Įvadas

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka kartu su partneriais 2015–2016 metais vykdė projektą „#MŪSŪKRAŠTAS: Alytaus ir Vilniaus bendruomenių tapatumo ugdymas bibliotekose“ (toliau – #MŪSŪKRAŠTAS). Projekto tikslas – atsižvelgiant į bendruomenių kultūrinius ir socialinius poreikius ugdyti Vilniaus regiono bendruomenių tapatumą panaudojant turinį apie Alytaus ir Vilniaus kraštą.

Kultūrologinėje literatūroje dažnai pabrėžiama kultūrinės atminties reikšmė formuojant tiek individo, tiek įvairių grupių ar bendruomenių tapatumą (Assman, Gaižutytė-Filipavičienė, Rubavičius ir kt.). Kaip teigia dr. Vytautas Rubavičius, „kultūra yra simbolinė, ženklinė bendruomeninių tapatumų palaikymo bei stiprinimo sistema, kuri veikia per veiksmingą kultūrinę, istorinę ar kolektyvinę vadintą atmintį“¹. Viešosios bibliotekos, veikiančios kaip atminties institucijos, yra sukaupusios daug įdomios ir vertingos informacijos apie jų aptarnaujamą teritoriją, jos istoriją, įdomias vietas, iškilias asmenybes, tačiau šios informacijos prieinamumas yra ribotas. Pagrindinė projekto #MŪSŪKRAŠTAS idėja – didinant kraštotyros informacijos prieinamumą ir skatinant aktyvesnę jos panaudojimą gaivinti bei stiprinti bendruomenių kultūrinę atmintį ir tuo prisidėti prie jų tapatumo ugdymo.

Rengiant projektą #MŪSŪKRAŠTAS buvo atliktas tyrimas „Kraštotyros informacijos poreikis bei panaudojimo perspektyvos Alytaus ir Vilniaus apskrityse“ (<http://regionas.amb.lt/?p=2697>), kurio rezultatai įtikinamai parodė, kad tokio pobūdžio informacija yra aktuali ir domina bendruomenę. Iki projekto pradžios informacija apie Vilniaus kraštą buvo publikuojama interneto svetainėje „Vilnijos vartai“, kurioje prieš 8 metus, bet ši svetainė buvo nepakankamai orientuota į vartotoją, jos efektyvumą menkino funkcionalumų stoka, ja buvo nepatogu naudotis, nebuvo interaktyvių paslaugų. Apklausoje dalyviai svetainę „Vilnijos vartai“ įvertino kaip įdomios ir naudingos informacijos šaltinį, kurio panaudojimas edukacijos tikslams padėtų bendruomenei įgyvendinti pažintines bei mokymosi visą gyvenimą nuostatas ir prisidėtų prie įvairių bendruomenės grupių pilietinio, kultūrinio, etninio tapatumo ugdymo. Vaikų ir paauglių apklausoje rezultatai leido padaryti išvadą, kad jų pažintinių poreikių ugdymui bei tenkinimui būtina taikyti patrauklias, šiai amžiaus grupei pritaikytas kraštotyros informacijos pateikimo formas ir būdus, naudojant modernias IKT priemones. Apklausoje dalyvavę svetainės lankytojai pasiūlė atnaujinti ir

¹ Rubavičius, Vytautas. Kultūros valstybė: kultūros raidos ypatumai. Prieiga per internetą: <http://www.tekstai.lt/zurnalas-metai/7941-vytautas-rubavicius-kulturos-valstybe-kulturos-raidos-ypatumai>.

išplėsti svetainės struktūrą, sukurti išplėstinės paieškos galimybę bei galimybę sudaryti teminius maršrutus žemėlapyje, įdiegti daugiau navigacijos patogumų. Apibendrinus tyrimo duomenis buvo padaryta išvada, kad Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių viešosios bibliotekos, kaupiančios vertingą informaciją apie šį kraštą, gali reikšmingai prisidėti prie bendruomenių tapatumo ugdymo, patraukliai pateikdamos atrinktą ir susistemintą informaciją, turinčią išliekamąją vertę, didindamos šios informacijos prieinamumą internete ir skatindamos jos panaudojimą tenkinant bendruomenės pažintinius, edukacinius, kultūros, turizmo, rekreacijos, vaikų ir jaunimo užimtumo poreikius.

Projekto #MŪSŪKRAŠTAS tikslinės grupės – Vilniaus ir Alytaus apskričių bendruomenių nariai – vaikai, jaunimas ir suaugusieji. Svarbiausi projekto #MŪSŪKRAŠTAS uždaviniai – perkelti atnaujintą ir naujai sukurtą kraštotyrinę informaciją į bendruomenėms patrauklią interneto svetainę, viešinti ir pristatyti sukurtą bei atnaujintą turinį naudojant šiuolaikines technologijas, įgyvendinti vaikams, jaunimui ir suaugusiems bendruomenių nariams skirtas edukacines programas, įtraukiant juos į turinio kūrimą ir aktyvų naudojimą.

Pagrindinės projekto #MŪSŪKRAŠTAS veiklos:

- ✓ naujos interneto svetainės sukūrimas;
- ✓ turinio kūrimo ir perkėlimo mokymai bibliotekininkams;
- ✓ turinio kūrimas, atnaujinimas ir perkėlimas į naują svetainę;
- ✓ informacijos apie svetainę ir jos turinį rengimas ir viešinimas;
- ✓ edukacinių programų ir interaktyvių parodų kūrimas naudojant sukurtą turinį;
- ✓ edukacinių programų įgyvendinimas;
- ✓ sukurtų produktų sklaida Vilniaus ir Alytaus apskrityse.

Vykdamas projektą #MŪSŪKRAŠTAS buvo atnaujinta svetainė „Vilnijos vartai“ (informacija apie Vilniaus kraštą) ir sukurta nauja svetainė „Dainavos kraštas“ (informacija apie Alytaus kraštą), parengtos interaktyvios kraštotyrinio turinio parodos, įgyvendintos edukacinės programos bendruomenių nariams, organizuoti bibliotekų darbuotojų mokymai, vykdytos kitos veiklos, užtikrinančios svetainės turinio sklaidą ir skatinančios jo panaudojimą įvairiose kultūrinio ir socialinio gyvenimo srityse. Įgyvendinus projekto veiklas buvo prognozuojamas padidėjęs kraštotyros informacijos žinomumas ir patrauklumas, padidėjęs susidomėjimas bendruomenių tapatumą atskleidžiančiu svetainės turiniu, pagerėjusios žinios apie savo kraštą, aktyvesnis šių žinių ir aktualios informacijos panaudojimas bendruomenės kultūriniame ir socialiniame gyvenime (mokantis, dirbant, bendraujant, leidžiant laisvalaikį ir kt.), sustiprėjusios vaikų ir jaunimo pažintinės nuostatos.

Tyrimo metodologija

Projekto #MŪSŪKRAŠTAS poveikio vertinimo tyrimo tikslas – įvertinti kraštotyros informacijos poveikį Vilniaus ir Alytaus apskričių bendruomenių tapatumo ugdymui. Tyrimo objektas – interneto svetainėse „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ publikuojamos kraštotyros informacijos ir edukacinių renginių kraštotyros temomis poveikis Vilniaus ir Alytaus apskričių bendruomenių tapatumo ugdymui.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti apsilankymų pokyčius atnaujintoje svetainėje „Vilnijos vartai“, lyginant su ankstesnės svetainės rodikliais.
2. Įvertinti interneto svetainių „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ turinio poveikį lankytojams.
3. Įvertinti edukacinių renginių kraštotyros temomis poveikį šių renginių dalyviams.

Nustatant šio tyrimo uždavinius buvo apsiribota svarbiausių galutinių projekto rezultatų (interneto svetainių ir edukacinių renginių) poveikio vertinimu. Dar viena projekto veikla – bibliotekų darbuotojų mokymai – buvo vertinama atskirai, atliekant mokymų dalyvių apklausas, parengta šių mokymų vertinimo analizė². Šioje tyrimo ataskaitoje trumpai apžvelgiami tik tie mokymų dalyvių apklausų duomenys, kurie rodo mokymų poveikį bibliotekų specialistų žinioms ir kompetencijai.

Tyrimo uždaviniams įgyvendinti buvo taikomi šie metodai: interneto svetainės „Vilnijos vartai“ apsilankymų statistinių rodiklių lyginamoji analizė naudojant *Google analytics* statistikos skaitliuko duomenis, svetainių „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ lankytojų apklausa internetu ir edukacinių renginių dalyvių apklausa tiesiogiai.

Vertinant projekto #MŪSŪKRAŠTAS poveikį, buvo laikomasi nuostatos, kad savo krašto pažinimas, jo išskirtinumo ir savitumo suvokimas yra svarbiausi veiksniai, lemiantys bendruomenių tapatumą ir jų gyvybingumą. Šiame kontekste tapatumo ugdymas yra neatsiejamas nuo žinių apie kraštą plėtojimo ir gilinimo bei pažintinių nuostatų skatinimo gerinant informacinę aplinką, darančią teigiamą įtaką bendruomenių kultūriniam ir socialiniam gyvenimui. Sudarant klausimynus interneto svetainių lankytojams ir edukacinių renginių dalyviams buvo orientuojamasi į 4 pagrindinius tapatumo ugdymo veiksnius: įgytos žinios, stiprios pažintinės nuostatos, susiformavusios vertybinės nuostatos, aktyvi komunikacinė elgsena. Į klausimyną svetainių lankytojams įtraukti klausimai, susiję su svetainių turinio vertinimu, informacinės aplinkos teikiamų

²Projekto „#MŪSŪKRAŠTAS: Alytaus ir Vilniaus bendruomenių tapatumo ugdymas bibliotekose“ mokymų vertinimo analizė. Parengė Šarūnas Šulcas.

galimybių panaudojimu įvairiose kultūrinio ir socialinio gyvenimo srityse, nustatytas svetainių rekomendavimo indeksas.

Svetainių rekomendavimo indeksui nustatyti taikytas NPS (Net Promoter Score) metodas. Šis metodas pagrįstas respondentų pasirinkimo vertinimu 10-ies balų skalėje, ar jie rekomenduotų įstaigą, paslaugą ir kt. savo artimiesiems, draugams, pažįstamiems. Remiantis NPS indekso skaičiavimo metodologija, respondentai skirstomi į tris kategorijas: rėmėjus (9–10 balų), neutraliuosius (7–8 balai) ir skeptikus (0–6 balai). Rekomendavimo indeksas nustatomas iš rėmėjų procentinės dalies atėmus skeptikų procentinę dalį.

Naudojant *Google analytics* statistikos skaitliuko duomenis atlikta apsilankymų interneto svetainėje „Vilnijos vartai“ statistinių rodiklių lyginamoji analizė. Atnaujinta svetainė pradėjo veikti 2016 metų viduryje, todėl palyginti *metinius* lankomumo rodiklius su ankstesnės svetainės rodikliais ir objektyviai įvertinti pokyčius, kurių buvo siekiama įgyvendinant projektą, nebuvo galimybės. Atliekant tyrimą buvo lyginama 2014 m. lankomumo rodiklių procentinė išraiška su 2016 m. dviejų mėnesių rodikliais po svetainės atnaujinimo. Ši analizė leido nustatyti tam tikras svetainės lankomumo pokyčių tendencijas.

Tyrimo tikslinės grupės – interneto svetainių „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ lankytojai (visų amžiaus grupių suaugusieji ir jaunimas) ir edukacinių renginių dalyviai (visų amžiaus grupių suaugusieji, jaunimas ir vaikai). Atnaujinta svetainė „Vilnijos vartai“ pradėjo veikti 2016 m. liepos 11 d., jos lankytojų apklausa buvo vykdoma rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais. Per šį laikotarpį svetainėje apsilankė apie 4,3 tūkst. unikalių lankytojų. Nauja svetainė „Dainavos kraštas“ pradėjo veikti 2016 m. spalio 10 d.; šios svetainės lankytojų apklausa buvo vykdoma spalio 10–24 dienomis. Įgyvendinant projektą 2016 m. buvo organizuota 12 edukacinių renginių, kuriuose dalyvavo apie 540 įvairaus amžiaus žmonių.

Atliekant tyrimą buvo apklausti 366 respondentai, iš jų 179 svetainės „Vilnijos vartai“ lankytojai, 34 svetainės „Dainavos kraštas“ lankytojai ir 153 edukacinių renginių dalyviai. Kvietimai dalyvauti tyrime buvo paskelbti interneto svetainėse „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ (<http://www.vilnijosvartai.lt/> ir <http://dainavoskrastas.lt/>), „Vilnijos vartų“ socialinio tinklo *Facebook* paskyroje (<https://www.facebook.com/Vilnijosvartai>), Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos interneto svetainėje (<http://www.amb.lt/lt/>) ir socialinio tinklo *Facebook* paskyroje (<https://www.facebook.com/A.Mickeviciaus.viesoji.biblioteka>), projekto partnerių – Lietuvos aklujų bibliotekos interneto svetainėje (<http://www.labiblioteka.lt/lt/>) ir projekto naudos gavėjų – Vilniaus apskrities savivaldybių viešųjų bibliotekų interneto svetainėse.

Edukacinių renginių dalyviai buvo kviečiami dalyvauti apklausoje iš karto po renginio, platinant popieriuje spausdintas anketas.

Interneto svetainės „Vilnijos vartai“ poveikio vertinimas

Svetainės „Vilnijos vartai“ atnaujinimas – vienas iš svarbiausių projekto #MŪSŪKRAŠTAS uždavinių, siekiant paskatinti bendruomenių domėjimąsi kraštotyros informacija. Buvo prognozuojama, kad įgyvendinus projekto veiklas padidės bendruomenių susidomėjimas svetainės turiniu, atnaujinta svetainė taps geriau žinoma ir labiau atitiks bendruomenių lūkesčius, pritrauks daugiau lankytojų, motyvuos juos dažniau lankytis svetainėje ir aktyviau panaudoti joje publikuojamą informaciją įvairiose gyvenimo srityse.

Apsilankymų svetainėje „Vilnijos vartai“ statistinių rodiklių lyginamoji analizė

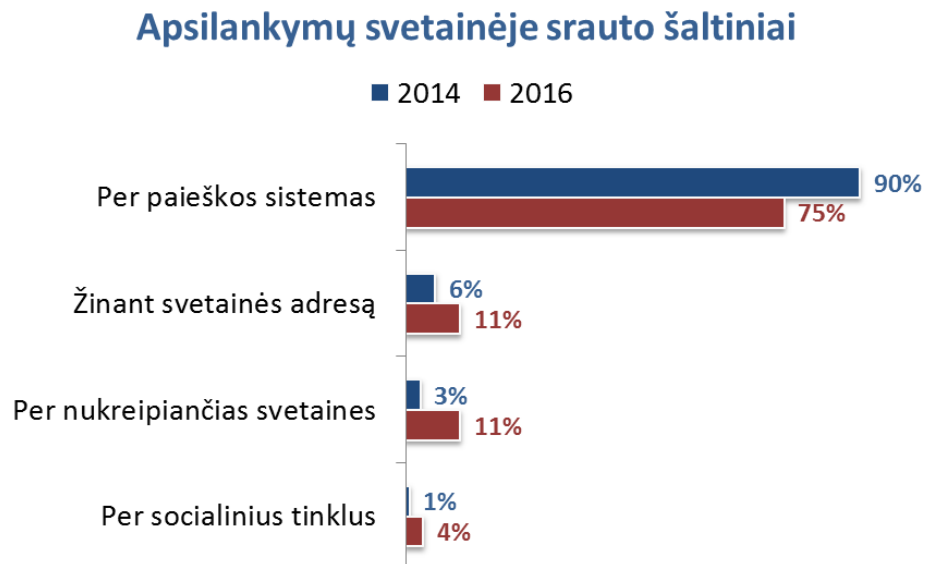
Analizuojant naudojimosi svetaine pokyčius buvo lyginami apsilankymų rodikliai iki svetainės atnaujinimo ir po atnaujinimo. Apsilankymų *ankstesnėje* svetainėje analizė buvo atlikta 2015 m. (analizuojami 2014 m. rodikliai). Nesant galimybei palyginti metinius atnaujintos svetainės lankomumo rodiklius su 2014 metų rodikliais, šioje analizėje lyginama procentinė rodiklių išraiška, remiantis 2016 m. dviejų mėnesių (rugpjūčio ir rugsėjo) statistikos duomenimis: geografinis lankytojų srautų pasiskirstymas, lankytojų srauto šaltiniai, apsilankymų dažnumas, trukmė, svetainės turinio naudojimas. Šių rodiklių palyginimas leidžia išvelgti bendras tendencijas, bet objektyviai įvertinti pokyčius bus galima tik lyginant metinius atnaujintos ir senosios svetainės statistinius duomenis.

Apsilankymų skaičius ir lankytojų srautai. *Google analytics* statistikos skaitliuko duomenimis, 2016 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais, svetainėje apsilankė 6029 lankytojai, iš jų – 4273 yra unikalūs lankytojai. Per pirmuosius du mėnesius po svetainės atnaujinimo per vieną dieną vidutiniškai apsilankė 87 žmonės, t. y. žymiai mažiau, nei 2014 m. (205). Apsilankymų skaičiaus sumažėjimą galėjo nulemti objektyvios priežastys. Vasaros metu ir rugsėjo mėnesį, kol dar neprasidėjusi intensyvi mokomoji veikla, svetainė lankoma daug rečiau, be to, dėl paieškų sistemų veikimo principų didesni lankytojų srautai naujoje arba atnaujintoje svetainėje galimi ne iš karto, o tik po tam tikro laiko.

Lyginant su 2014 m. duomenimis, svetainės lankytojų srauto šaltiniai pastebimai pakito. Dažniausiai į svetainę lankytojai patenka per paieškos sistemas, iš kurių populiariausia yra Google. Tokiu būdu patekusių į svetainę lankytojų skaičius 2016 m. sumažėjo 15 procentinių punktų: 2014

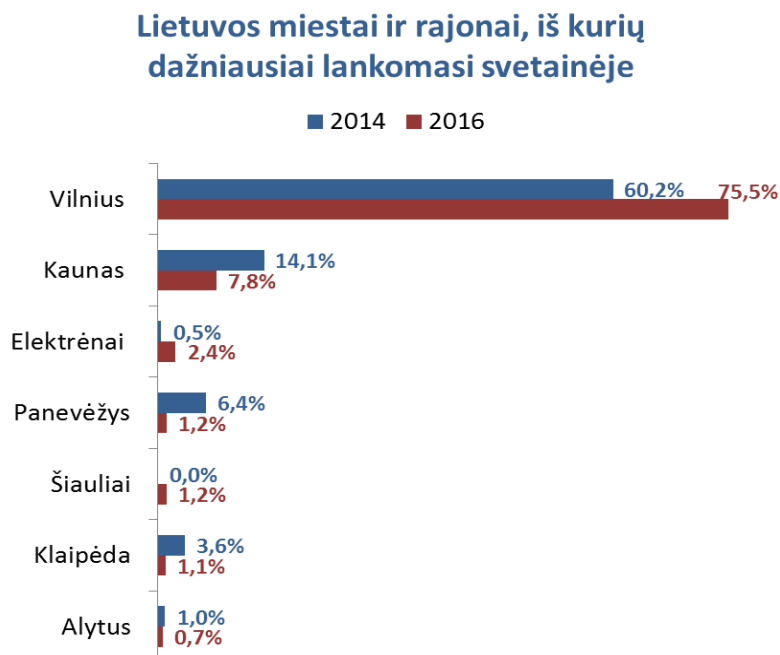
m. jie sudarė 90 % visų apsilankymų, o 2016 m. – 75 %. Apsilankymų skaičius žinant svetainės adresą kito priešinga kryptimi ir nuo 6 % 2014 m. padidėjo iki 11 % 2016 m., t. y. 5 procentiniais punktais. Dar labiau padidėjo lankytojų srautas per nukreipiančias svetaines – nuo 3 % 2014 m. iki 11 % 2016 m., t. y. 8 procentiniais punktais. Didžiąją dalį šio lankytojų srauto sudaro prisijungimai iš bibliotekų svetainių (59 %). Taip pat padidėjo, nors ir ne tiek daug, apsilankymų per socialinius tinklus dalis – 3 procentiniais punktais. Šie pokyčiai rodo didėjančią svetainės žinomumą, kuriam, tikėtina, turėjo įtakos projekto veiklą bei produktų sklaida ir bibliotekų darbuotojų aktyvumas populiarinant svetainę bei jos turinį ir skatinant ją naudotis.

1 pav.

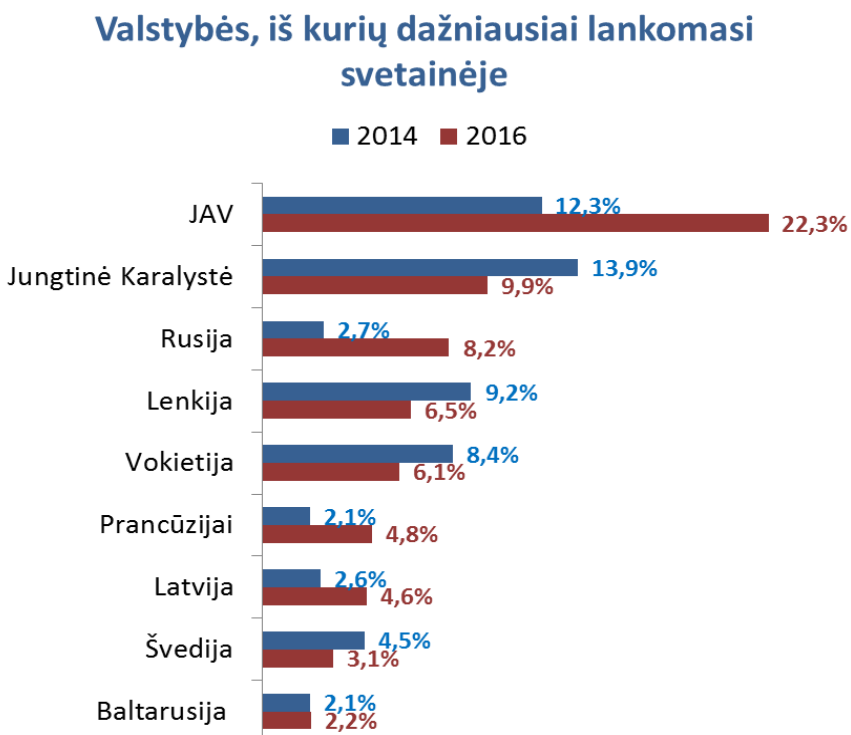
Lietuvos gyventojai, kurie sudaro pagrindinį lankytojų srautą, 2016 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais apsilankė svetainėje 5616 kartų, t. y. 93 % visų apsilankymų; 2014 m. jų apsilankymai sudarė 94 %. Atnaujintoje svetainėje lankėsi 16 Lietuvos miestų ir rajonų gyventojai (2014 m. – 15), o 9 % prisijungimų vietovė nenustatyta. Kaip ir 2014 m., didžiausią apsilankymų dalį sudaro vilniečiai ir Vilniaus rajono gyventojai; jų susidomėjimas atnaujinta svetaine dar labiau išaugo ir tyrimo metu pasiekė 76 % visų apsilankymų iš Lietuvos (2014 m. – 60 %). Be didžiųjų Lietuvos miestų gyventojų, dažniausiai besilankančių svetainėje, 2016 m. ypač padaugėjo lankytojų iš Elektrėnų, be to, svetainėje pradėjo lankytis Šiaulių miesto gyventojai, kurių apsilankymai 2014 m. iš viso nebuvo fiksuoti.

2 pav.

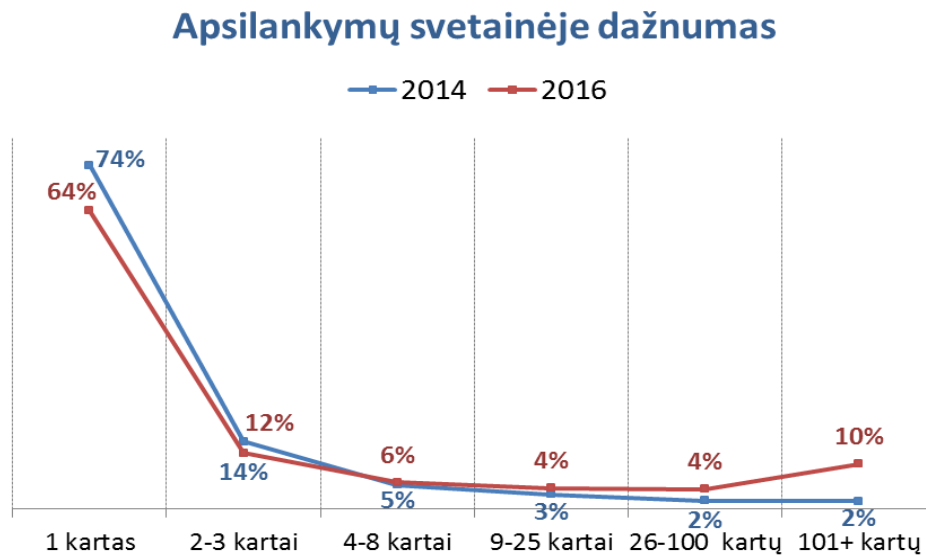
Atnaujintoje svetainėje per du mėnesius apsilankė 413 lankytojų iš 50 užsienio valstybių; jų apsilankymai sudaro 7 % visų apsilankymų (2014 m. – 6 %). Kaip ir 2014 m., daugiausia lankytojų buvo iš Jungtinių Amerikos Valstijų (22 % apsilankymų iš užsienio) ir Jungtinės Karalystės (10 %). Lyginant su 2014 m. pastebimas didesnis lankytojų iš Rusijos, Prancūzijos ir Latvijos aktyvumas.

3 pav.

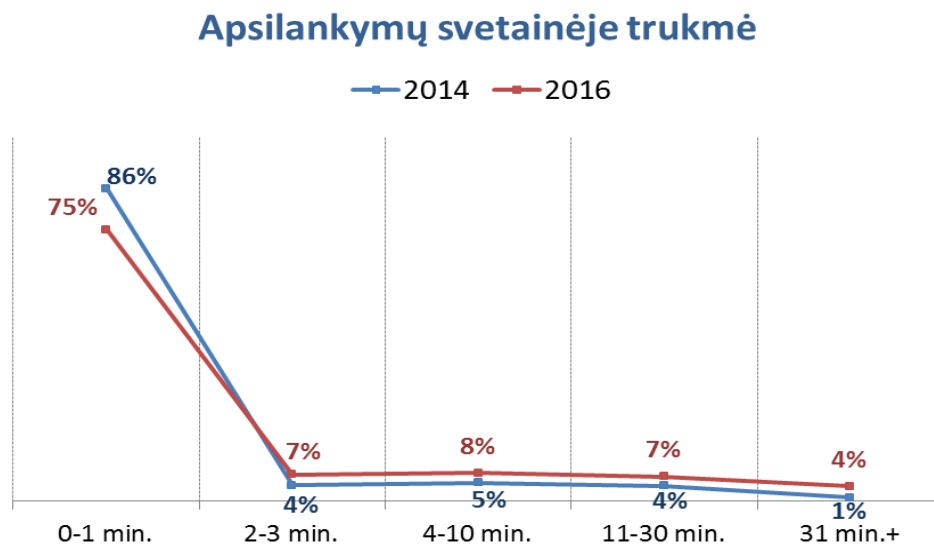
Apsilankymų dažnumas ir trukmė. Didžioji dalis lankytojų (64 %) atnaujintoje svetainėje lankėsi tik vieną kartą, bet lyginant su 2014 m. duomenimis, aiškiai pastebimas mažėjantis vienkartinį apsilankymų skaičius, o sugrįžtančių į svetainę ir nuolat joje besilankančių žmonių dalis akivaizdžiai didėja. Per du mėnesius po svetainės atnaujinimo vienkartinį lankytojų dalis sumažėjo net 10 procentinių punktų (2014 m. jie sudarė 74 %). Tikėtina, kad dalis šios grupės atstovų iki metų pabaigos dar apsilankys svetainėje, todėl metinis šio rodiklio pokytis gali būti dar didesnis.

4 pav.

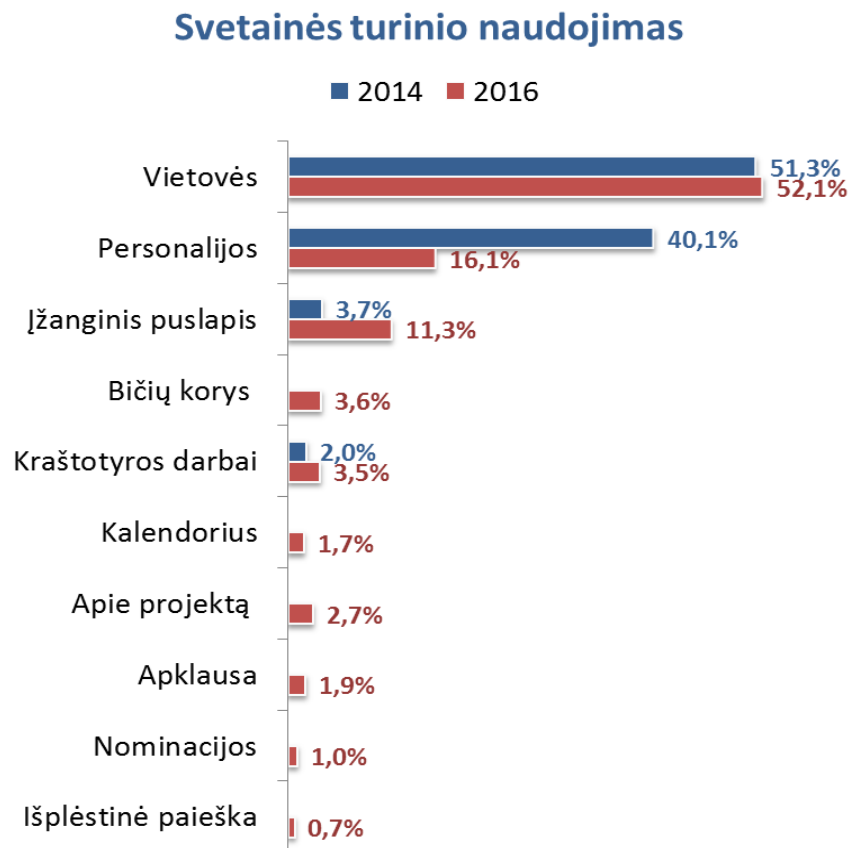
Vidutinis vieno lankytojo svetainėje praleistas laikas 2016 metų rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais buvo 4 minutės ir 10 sekundžių, t. y. 3 kartus daugiau negu 2014 m. (2014 m. vidutinė vieno apsilankymo trukmė buvo 1 minutė ir 31 sekundė). Dauguma apsilankymų svetainėje truko iki vienos minutės (75 %), bet lyginant su 2014 m. rodikliu tokių apsilankymų skaičius sumažėjo 11 procentinių punktų (2014 m. buvo 86 %), o žmonių, praleidusių svetainėje ilgesnį laiką, dalis padidėjo.

5 pav.

Svetainės turinio naudojimas. Atnaujinus svetainę „Vilnijos vartai“ buvo išplėsta jos struktūra, sukurtas naujas skyrius „Bičių korys“, kuriame patys svetainės lankytojai gali pateikti turimą kraštotyros pobūdžio medžiagą, įkeltas žemėlapis, kalendorius, sukurta išplėstinės paieškos galimybė, todėl pakito ir atskirų svetainės dalių naudojimas. Per du 2016 metų mėnesius svetainės lankytojai peržiūrėjo 19441 puslapį. Per vieną prisijungimą vidutiniškai buvo peržiūrėta – 3,2 puslapio. Lyginant su 2014 m. rodikliais vidutinis peržiūrėtų puslapių skaičius per vieną prisijungimą žymiai išaugo (2014 m. buvo 1,8). Kaip ir 2014 m., didžiausio susidomėjimo sulaukė vietovių aprašymai (2016 m. – 52 %, 2014 m. – 51 %). Personalijų peržiūrų dalis, lyginant su 2014 m., sumažėjo daugiau kaip du kartus – nuo 40 % iki 16 %, bet buvo dažniau peržiūrimi kraštotyros darbai ir kitos svetainės dalys, kurių ankstesnėje svetainėje nebuvo.

6 pav.

[Apsilankymų svetainėje pokyčių tendencijos.](#) Statistinės analizės duomenys rodo teigiamus daugumos lankomumo rodiklių pokyčius. Lyginant su 2014 m., žmonių, kurie lankėsi svetainėje daugiau nei vieną kartą dalis padidėjo 10 procentinių punktų, apsilankymų žinant svetainės adresą dalis padidėjo 5 procentiniais punktais, vidutinis vieno lankytojo svetainėje praleistas laikas pailgėjo 3 kartus, o peržiūrėtų puslapių skaičius vieno prisijungimo metu – 1,8 karto. Šie pokyčiai rodo, kad atnaujinta svetainė skatina lankytojus reguliariai, sistemingai domėtis joje skelbiama informacija, sekti naujienas, išbandyti naujus svetainės funkcionalumus ir galimybes, pastebimos svetainės žinomumo didėjimo tendencijos. Vienintelis, tačiau labai svarbus svetainės lankomumo rodiklis, kuris per pirmuosius du mėnesius po svetainės atnaujinimo ne padidėjo, o žymiai sumažėjo, yra bendras apsilankymų skaičius. Nors šio rodiklio sumažėjimas iš karto po svetainės atnaujinimo gali būti laikinas reiškinys, kurį nulėmė objektyvios priežastys, tačiau tyrimo metu turimi statistiniai duomenys neleidžia prognozuoti galimo metinio apsilankymų svetainėje skaičiaus padidėjimo.

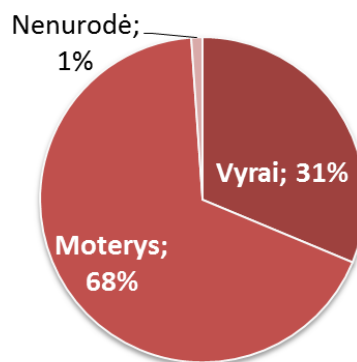
Svetainės „Vilnijos vartai“ lankytojų apklausa

Svarbiausias projekto #MŪSŪKRAŠTAS siekis buvo paskatinti bendruomenės labiau domėtis savo krašto istorija ir dabartimi, žymiomis asmenybėmis, vietovėmis ir kt., aktyviau naudoti šią informaciją kultūriniam bei socialiniam gyvenime – mokantis, dirbant, bendraujant, leidžiant laisvalaikį. Šiuo siekiu buvo grindžiama klausimyno svetainės lankytojams struktūra, t. y. kokį poveikį svetainė ir joje publikuojama informacija turėjo lankytojų žinioms, jų pažintinėms ir vertybinėms nuostatomis, komunikacinei elgsenai, bendruomenės narių informacinei aplinkai ir galimybėms įvairiose kultūrinio bei socialinio gyvenimo srityse. Visi poveikio komponentai yra glaudžiai susiję: įgytos žinios skatina pažintinius poreikius ir aktyvesnę pažintinę veiklą (didesnis susidomėjimas, paveldo objektų, vietovių lankymas); žinios, praturtintos autentiška patirtimi, ugdo vertybines nuostatas (krašto unikalumo ir išskirtinumo suvokimas, skatinantis prisirišimą prie savo krašto, pagarba savo krašto žmonėms, jų gyvenimo būdui, kultūrų įvairovei); autentiška patirtimi praturtintos žinios ir susiformavusios vertybinės nuostatos, skatina norą dalintis savo žiniomis su kitais bendruomenės nariais ir papildo kolektyvinę atmintį; žinių panaudojimas praplečia bendruomenės narių galimybes įvairiose kultūrinio ir socialinio gyvenimo srityse. Svetainės lankytojų apklausa taip pat padėjo išsiaiškinti respondentų nuomonę apie kraštotyros informacijos svarbą ir naudą, apie sukurtą naują galimybę lankytojams patiems pildyti svetainės turinį, lankytojų siūlomus svetainės tobulinimo būdus.

Svetainės lankytojų, dalyvavusių apklausoje, demografinės charakteristikos. Svetainės „Vilnijos vartai“ lankytojų apklausa buvo vykdoma rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais. Apklausoje dalyvavo 179 svetainės lankytojai, iš jų didžiausią respondentų dalį sudaro moterys – 68 %.

7 pav.

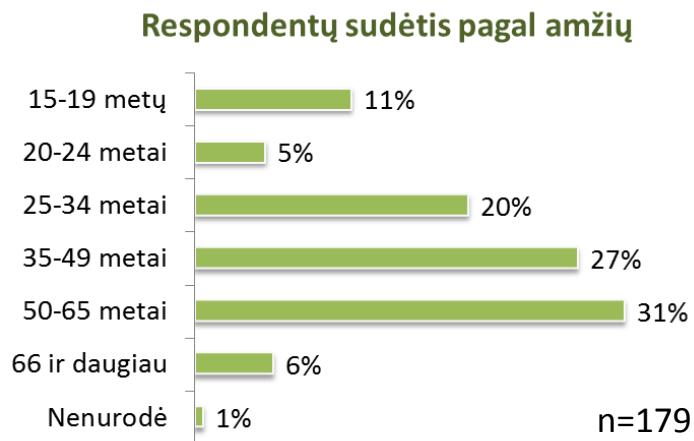
Respondentų sudėtis pagal lytį

n=179

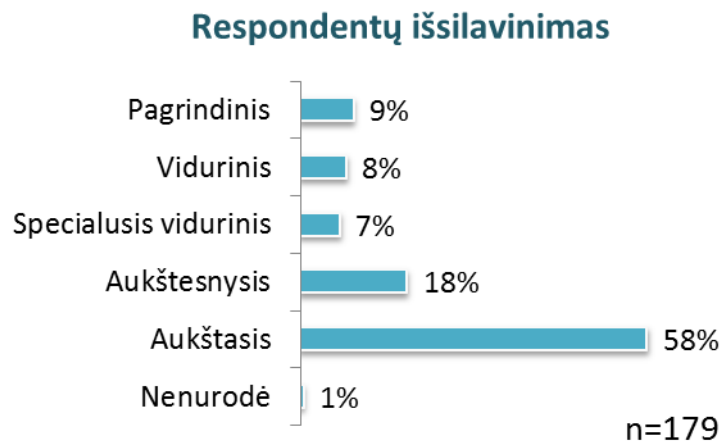
Apklaustieji svietainės lankytojai atstovauja visas amžiaus grupes nuo 15 iki 66 metų ir daugiau, bet dominuoja dvi grupės – nuo 35 iki 49 metų (27 %) ir vyresnio amžiaus žmonės nuo 50 iki 65 metų (31 %).

8 pav.

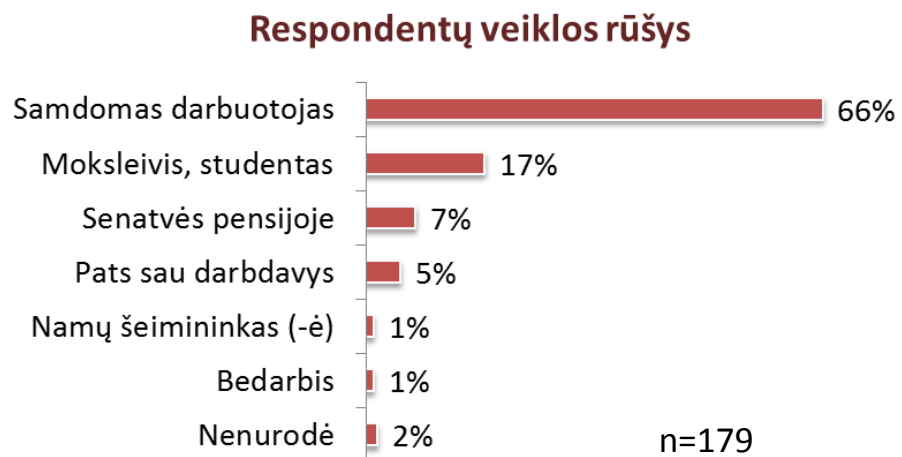
Daugiau kaip pusė respondentų yra žmonės su aukštuoju išsilavinimu (58 %), didelę dalį sudaro aukštesnįjį išsilavinimą turintys svietainės lankytojai (18 %).

9 pav.

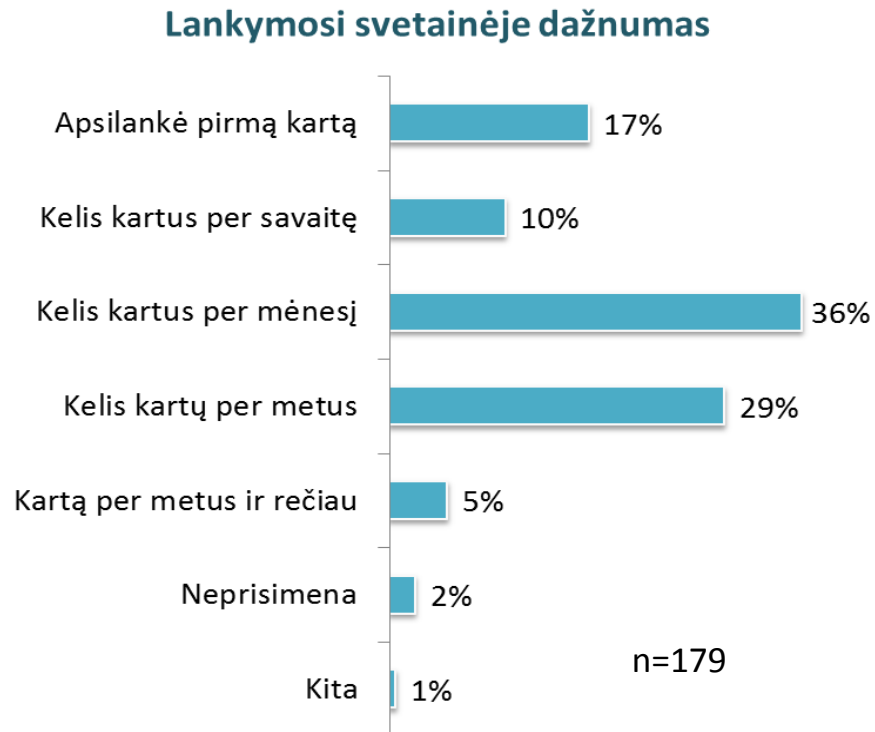
Du trečdaliai apklaustųjų yra samdomi darbuotojai (66 %), žymiai mažesnę dalį sudaro moksleiviai ir studentai (17 %). Šios grupės pasyvumą galėjo nulemti tai, kad apklausa buvo vykdoma moksleivių bei studentų atostogų metu ir mokslo metų pradžioje, kai mokomoji veikla dar nėra labai intensyvi.

10 pav.

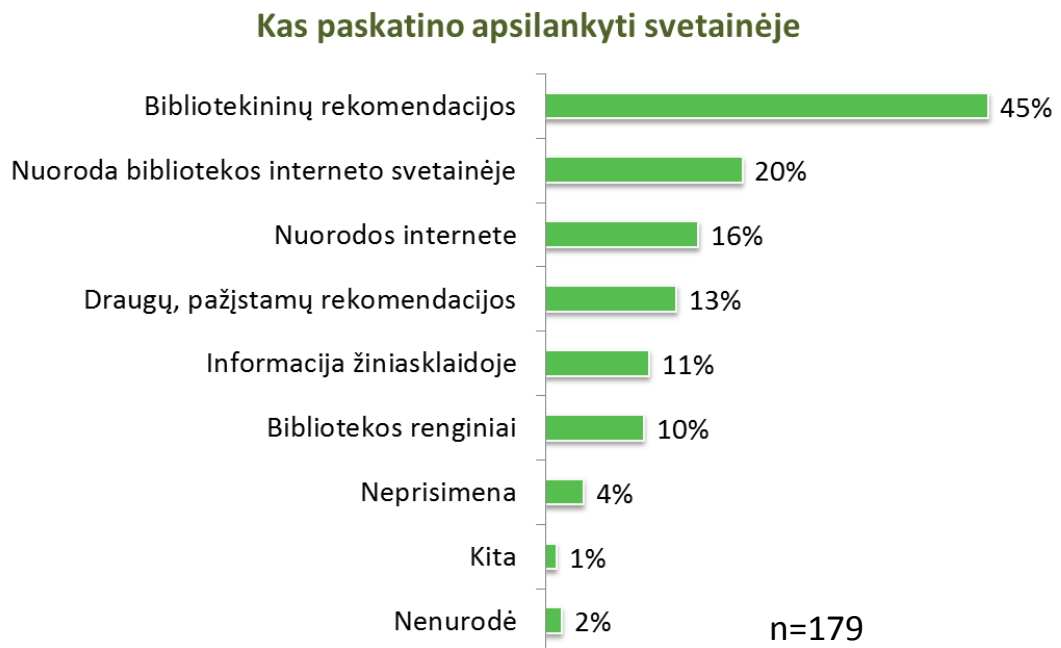
Respondentų lankymasis svetainėje. Dauguma respondentų yra nuolatiniai svetainės lankytojai, apsilankantys joje kelis kartus per mėnesį (36 %) arba kelis kartus per metus (29 %). Tikėtina, kad šie lankytojai yra gerai susipažinę su svetaine ir turi jau susiformavusią, asmenine patirtimi pagrįstą nuomonę apie jos turinį, publikuojamos informacijos kokybę, panaudojimo galimybes. Nemaža dalis apklaustųjų (17 %) tyrimo metu apsilankė svetainėje pirmą kartą, todėl jų vertinimai paremti pirmuoju įspūdžiu.

11 pav.

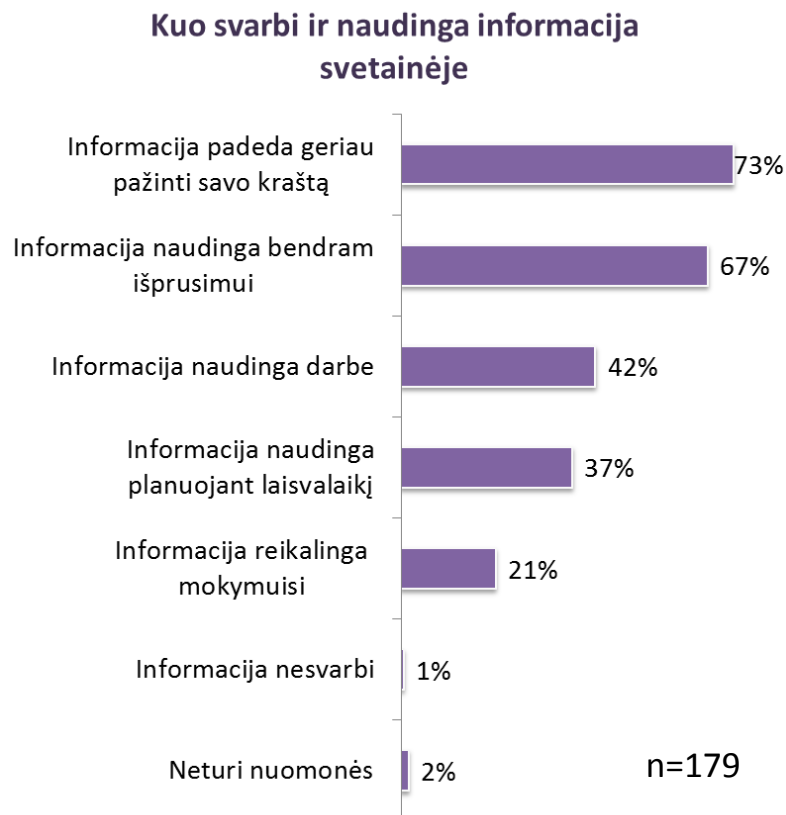
Beveik pusę respondentų (45 %) apsilankyti svetainėje „Vilnijos vartai“ paskatino bibliotekininkų rekomendacijos. Gana dažnai lankytojai teigia, kad apsilankė „Vilnijos vartuose“ suradę nuorodą savo bibliotekos interneto svetainėje (20 %) arba ieškodami informacijos internete (16 %). Dalį respondentų apsilankyti svetainėje paskatino draugų ir pažįstamų rekomendacijos (13 %). Tai reikšmingas rodiklis, rodantis palankų svetainės vertinimą ir lankytojų srauto augimo potencialą. Palyginti nedidelė dalis respondentų sužinojo apie svetainę iš žiniasklaidos (11 %) arba bibliotekos organizuotuose renginiuose (10 %).

12 pav.

Svetainės turinio vertinimai. Svetainės lankytojai labai palankiai įvertino informacijos svetainėje svarbą ir naudą. Dauguma visų amžiaus grupių respondentų, o ypač jaunimas ir pagyvenę žmonės teigia, kad jie nori geriau pažinti savo kraštą (73 %) ir kad informacija svetainėje yra naudinga bendram išprusimui (67 %). Noras geriau pažinti savo kraštą vertintinas kaip aukščiausia motyvacija, lemianti kraštotyros informacijos poreikį ir rodantis besiformuojančias arba jau susiformavusias respondentų pilietiškumo nuostatas, įgalinančias aktyviai dalyvauti kultūriniame, socialiniame, pilietiniame ir politiniame visuomenės gyvenime. Taip pat svarbus šio pobūdžio informacijos poreikį ugdantis veiksnys yra siekis įgyti daugiau žinių ir būti išprususiu. Apklausos duomenys rodo, kad svetainės lankytojai vertina ir praktinę kraštotyros informacijos naudą, mato jos panaudojimo galimybes įvairiose gyvenimo srityse: didelė dalis apklaustųjų teigia, kad svetainėje publikuojamą informaciją jie gali panaudoti savo darbe (42 % visų respondentų arba 54 % dirbančiųjų), trečdalis mano, kad ši informacija naudinga planuojant laisvalaikį (37 %), o ketvirtadaliui ji reikalinga mokymuisi (21 % visų respondentų arba 77 % moksleivių ir studentų).

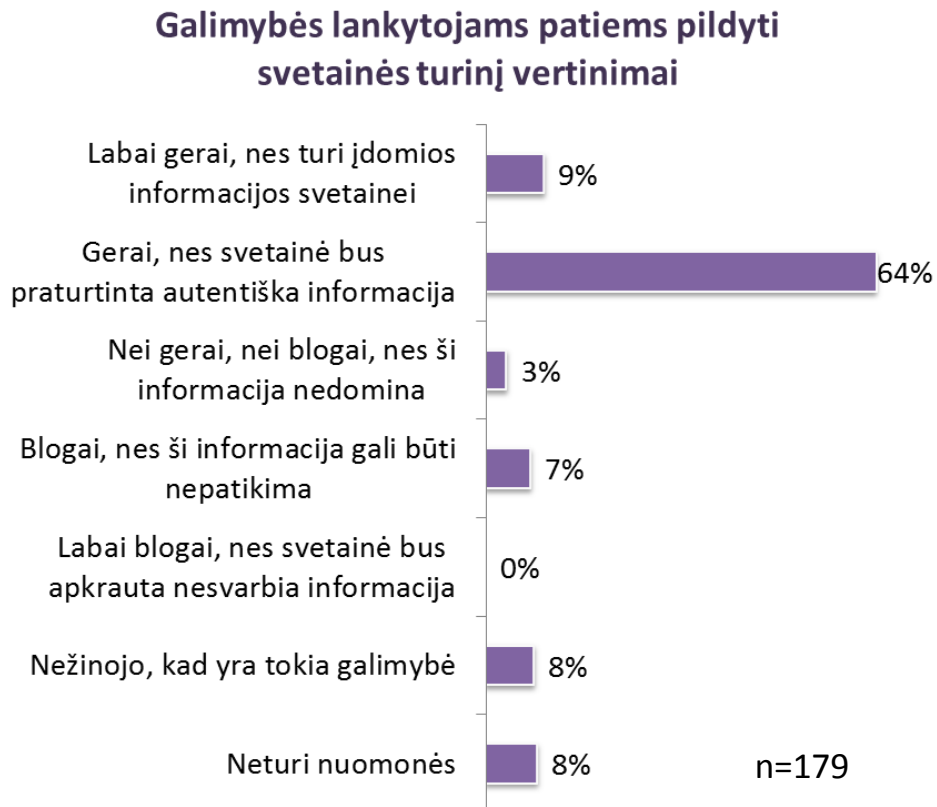
13 pav.

Bendruomenių kraštotyros informacijos vertinimai. Atnaujintos svetainės „Vilnijos vartai“ struktūra buvo papildyta skyriumi „Bičių korys“, kuris skirtas bendruomenių kraštotyros informacijos sklaidai. Svetainės lankytojams suteikta galimybė patiems papildyti svetainės turinį, pateikiant turimą tekstinę ir vaizdinę medžiagą apie Vilniaus apskrities vietas, istorinius įvykius, žmones ir kt. Bendruomenės narių įsitraukimas į svetainės turinio kūrimą yra labai svarbus kultūrinės atminties plėtros veiksnys ugdant, palaikant ir stiprinant bendruomenių tapatumą. Dauguma respondentų teigiamai atsiliepė apie šią galimybę: dažniausiai jie mano, kad lankytojų pateikta medžiaga praturtins svetainę autentiška informacija (64 %), o dalis jų teigia patys turintys įdomios informacijos, kurią norėtų pateikti į svetainę (9 %). Šios respondentų nuostatos rodo ne tik kultūrinės raidos poreikį, bet ir pilietinį aktyvumą, norą prisidėti prie krašto kultūros išsaugojimo bei sklaidos. Tik nedidelė dalis apklaustųjų (7 %), dažniausiai vyresnio amžiaus žmonės (50–65 metų), skeptiškai vertina lankytojams suteiktą galimybę dalyvauti svetainės turinio kūrime, manydami, kad jų pateikta informacija gali būti nepatikima, bet nė vienas respondentas šios galimybės neįvertino labai blogai ir nemanė, kad lankytojų pateikta medžiaga apkraus svetainę nesvarbia informacija. Kai kurie respondentai yra abejingi tokiai galimybei, nes jų nedomina

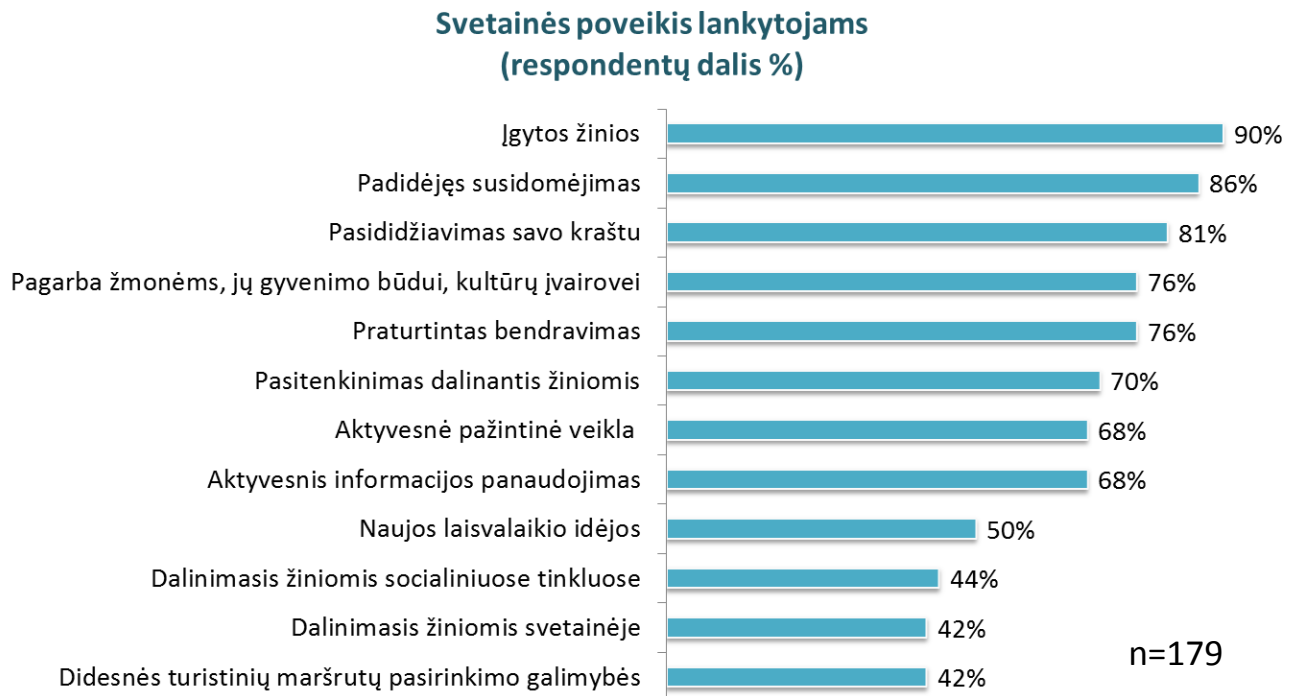
lankytojų pateikta informacija (3 %), o dalis respondentų neturėjo savo nuomonės (8 %) arba nieko apie tai nežinojo (8 %).

14 pav.

Svetainės poveikio vertinimai. Siekiant nustatyti svetainės „Vilnios vartai“ ir joje publikuojamos informacijos poveikį lankytojų žinioms, pažintinėms ir vertybinėms nuostatom, komunikacinei elgsenai bei įtaką jų galimybėms įvairiose socialinio ir kultūrinio gyvenimo srityse, respondentams buvo pateikti teiginiai, kuriuos jie turėjo įvertinti pagal Likerto skalę (t. y. 5 balų skalė nuo „visiškai sutinku“ (5 balai) iki „visiškai nesutinku“ (1 balas).

15 pav.

16 pav.

Apibendrinti apklausos duomenys parodė, kad svetainėje publikuojama informacija didžiausią poveikį turi lankytojų žinioms (4,5 balo): 90 % įvairaus amžiaus ir išsilavinimo respondentų teigia, kad lankydami svetainėje jie praplėtė savo žinias apie Vilniaus kraštą (72 % svetainės lankytojų šį teiginį įvertino aukščiausiu balu – 5, o 18 % – 4 balais). Savo krašto istorijos, paveldo, kultūrinės aplinkos pažinimas yra būtina sąlyga ugdant ir skatinant bendruomenių tapatumą, formuojant bendruomenės narių vertybines nuostatas, todėl svetainės turinio naudojimas siekiant papildyti ir praturtinti savo žinias yra vertintinas kaip svarbiausiais poveikio komponentas.

Ne ką mažiau vertinamas svetainės poveikis pažintinėms nuostatomis, kurių stiprinimas didinant susidomėjimą Vilniaus kraštu ir skatinant aktyvesnį pažintinį turizmą, yra vienas iš svarbiausių bendruomenių tapatumo ugdymo veiksmų. Apklausos duomenys rodo, kad informacija svetainėje sužadino didesnę susidomėjimą Vilniaus kraštu 86 % respondentų (4,4 balo; 62 % lankytojų šį teiginį įvertino 5 balais, 24 % – 4 balais). Lankymasis svetainėje ir susipažinimas su joje pateikta informacija skatina lankytojų pažintinį turizmą: du trečdalius respondentų (68 %) ši informacija paskatino aplankyti įdomias vietas ir paveldo objektus (3,9 balo; 46 % lankytojų šį teiginį įvertino 5 balais, 24 % – 4 balais). Tokį informacijos svetainėje poveikį dažniausiai nurodė jaunimas iki 19 metų (75 %) ir vyresnio amžiaus žmonės nuo 50 iki 65 metų (80 %). 42 % apklaustųjų teigia, kad interaktyvus žemėlapis padėjo jiems sudaryti patogų maršrutą po lankytinas Vilniaus krašto vietas (2,7 balo).

Svetainėje pateikta informacija ne tik papildė lankytojų žinias, paskatino juos aktyviau domėtis savo kraštu, bet ir turėjo įtakos jų vertybinėms nuostatomis, kurių ugdymas ypač reikšmingas jauno žmogaus savivokai, jo asmenybės raidai, kultūrinės savasties formavimui ir stiprinimui. Lankydami svetainėje dauguma respondentų (81 %) pajuto pasididžiavimą unikaliu ir įdomiu savo krašto kultūros ir istorijos paveldu (4,1 balo; 51 % lankytojų šį teiginį įvertino 5 balais, 30 % – 4 balais). Informacija svetainėje paskatino lankytojų pagarbą Vilniaus krašte gyvenantiems žmonėms, jų gyvenimo būdai, kultūrų įvairovei – taip teigia 76 % respondentų (4,0 balo). Tokį poveikį, respondentų teigimu, pajuto ne tik jaunimas, bet ir suaugę, pagyvenę žmonės, kurių vertybinės nuostatos jau susiformavusios.

Svetainės turinys naudojamas įvairiose bendruomenių socialinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Profesionaliai atrinkta ir susisteminta informacija su nuorodomis į šaltinius gerina informacinę aplinką, palengvina ir praplečia lankytojų galimybes kokybiškai atlikti įvairias su darbu ir mokymusi susijusias užduotis. Du trečdaliai respondentų (68 %), jų teigimu, panaudoja svetainėje pateiktą informaciją savo kasdieninėje veikloje – darbe, studijose, mokymosi procese (3,7 balo). Svetainės turinys padeda lankytojams papildyti ir pajavairinti laisvalaikį, tenkinti kultūrinės

rekreacijos poreikius, skatina pažintinį turizmą. Pusė respondentų (50 %) teigia, kad informacija svetainėje padėjo jiems susirasti įdomios veiklos, kilo naujų laisvalaikio idėjų (3,2 balo).

Bendruomenių tapatumas yra neatsiejamas nuo komunikacinės atminties, kuri kaip kolektyvinės atminties forma, siejama su išgyventa patirtimi, perduodama iš kartos į kartą arba socialinės grupės rėmuose. Dalijimasis žiniomis, atsiminimais, emocijomis praturtina ir įprasmina kolektyvinę atmintį. Apklausos duomenys rodo, kad lankymasis svetainėje ir joje publikuojamos informacijos naudojimas daro poveikį respondentų komunikacinei elgsenai – paskatina dalintis savo žiniomis ir informacija su kitais bendruomenės nariais, praturtina bendravimą. Daugiau kaip du trečdaliai (76 %) apklausoje dalyvavusių lankytojų surado svetainėje įdomių temų, kurias gali aptarti su draugais, artimaisiais ir bendraminčiais (3,8 balo). Dominančių temų aptarimas artimųjų rate yra svarbus ir paveikus bendruomenių tapatumo ugdymo komponentas. Tokios diskusijos skatina didesnę susidomėjimą, norą gilintis, tyrinėti ir ieškoti atsakymų į iškilusius klausimus; diskusijų metu įgytos žinios praturtinamos asmeninėmis nuomonėmis, jos tampa įtaigesnės, labiau įsimintinos, veikia emocijas ir daro įtaką vertybinėms nuostatomis. Svetainėje sukurta informacijos talpinimo galimybė daugelį respondentų (42 %) paskatino pasidalinti savo žiniomis su kitais svetainės lankytojais (2,9 balo), o dalis jų (44 %) pasidalino įdomia informacija socialiniuose tinkluose arba persiuntė ją savo draugams (2,7 balo). Dalijimasis informacija ne tik praturtina kolektyvinę atmintį, bet ir daro teigiamą poveikį daugumos respondentų emocinei būsenai: 70 % apklausoje dalyvavusių lankytojų teigia, kad jaučia pasitenkinimą galėdami pasidalinti savo žiniomis apie Vilniaus kraštą (3,7 balo).

Respondentų siūlymai dėl svetainės tobulinimo. Pastabas ir pasiūlymus dėl svetainės tobulinimo pateikė 72 % respondentų. Dažniausiai siūloma plačiau pristatyti svetainėje esančias temas (38 %) ir sudaryti daugiau teminių maršrutų interaktyviame žemėlapyje (35 %). Papildyti svetainę naujomis temomis pasiūlė tik pavieniai respondentai, pvz., „įtraukti daugiau informacijos apie asmenybes, dirbančias savo kraštui (bendruomenės pirmininkus, mokytojus ir pan.)“, „apie lankytinas vietas ir dviračių maršrutus“, „patikslinti vietas, kur konkrečiai gali apsilankyti invalidas ratukuose“ ir kt. Dalis respondentų siūlė tobulinti paieškos galimybes (7 %) ir didinti svetainės užsikrovimo greitį (5 %) (*Google analytics* duomenimis atnaujintos svetainės greitis – 7,49 sekundės). Taip pat buvo siūloma „daugiau remtis naujais moksliniais faktais ir koreguoti pasenusią informaciją“, „nuolat medžiagą atnaujinti“, svetainės „perdaug neapkrauti“, tobulinti dizainą ir pan.

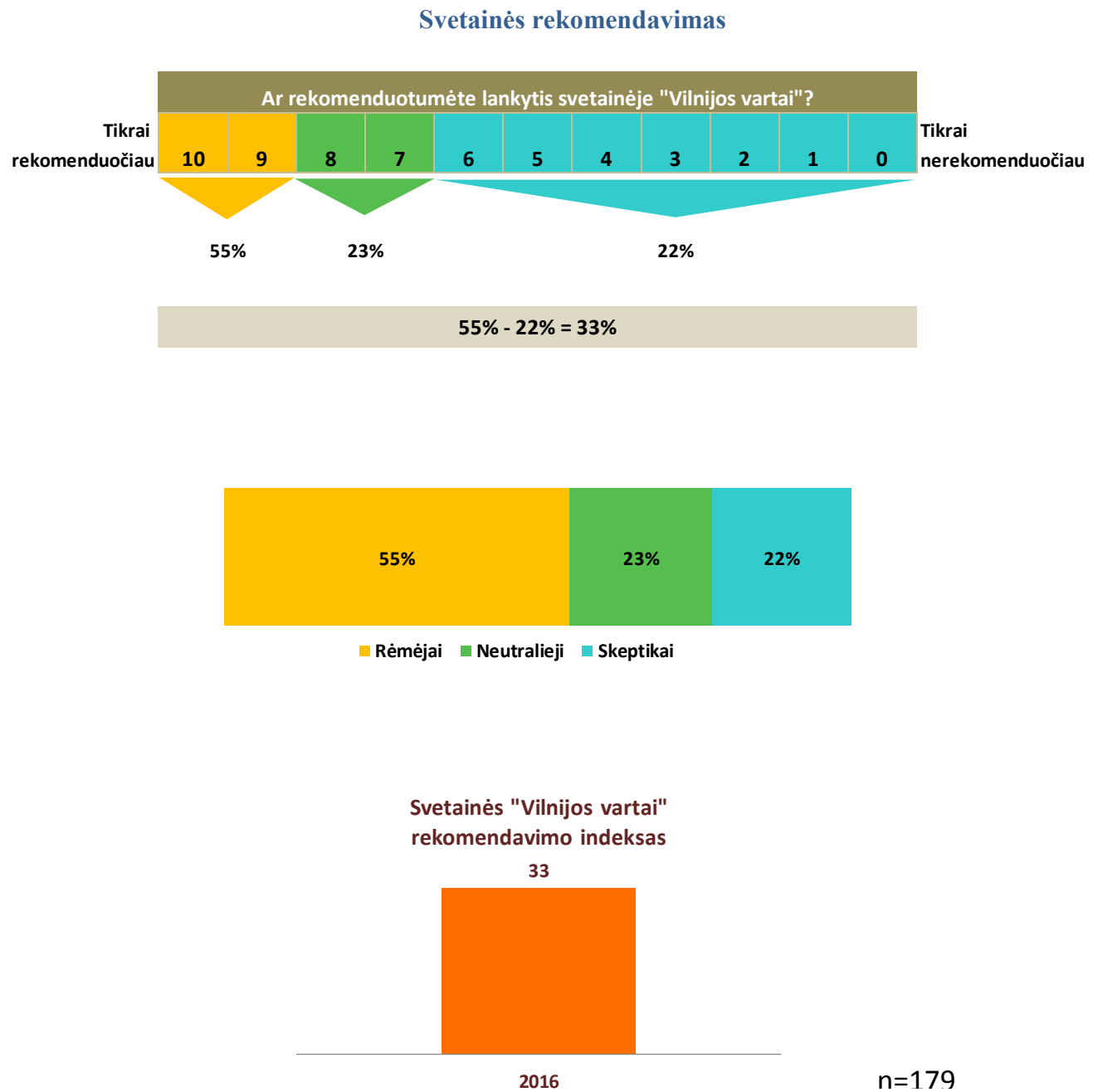
17 pav.

Pasiūlymai dėl svetainės tobulinimo

Svetainės rekomendavimo indeksas. Taikant NPS (Net Promoter Score) metodologiją buvo nustatytas svetainių rekomendavimo indeksas. Atsakydami į klausimą, ar rekomenduotų lankytis svetainėje savo artimiesiems, draugams, pažįstamiems, respondentai įvertino savo pasirinkimą nuo 1 (tikrai nerekomenduočiau) iki 10 (tikrai rekomenduočiau) balų. Apibendrinus duomenis paaiškėjo, kad 55 % respondentų yra svetainės rėmėjai (9–10 balų). Tai lojalūs lankytojai, kurie ne tik labai patenkinti svetaine, bet ir linkę rekomenduoti ją kitiems. 23 % respondentų priskirtini neutraliesiems (7–8 balai); jie yra iš esmės patenkinti svetaine, tačiau turi pagrindo abejoti jos kokybe. Likusioji dalis respondentų – 22 % yra skeptikai (1–6 balai), kurie nepatenkinti svetaine ir yra linkę skleisti neigiamus atsiliepimus apie ją.

18 pav.

Nustatytas svetainės rekomendavimo indeksas lygus 33 ($55 - 22 = 33$). Teigiamas indeksas (daugiau nei 0) rodo svetainės lankytojų srauto augimo potencialą, t. y. patys lankytojai, rekomenduodami svetainę vieni kitiems, pritraukia naujus lankytojus. Jeigu rekomendavimo indeksas viršija 50, tai traktuojama kaip puikus paslaugos įvertinimas. Svetainės „Vilnijos vartai“

lankytojų atsakymai rodo palankius jų vertinimus, tačiau, palyginti, didelė skeptiškai nusiteikusių lankytojų dalis leidžia daryti išvadą, kad siekiant geresnio rezultato, būtina toliau tobulinti svetainę, atsižvelgiant į respondentų pastabas ir pageidavimus.

Svetainės poveikis ugdant bendruomenių tapatumą. Svetainės „Vilnijos vartai“ lankytojų apklausa parodė, kad buvo pasiektas pageidaujamas poveikis lankytojų žinioms, pažintinėms ir vertybinėms nuostatoms, komunikacinei elgsenai bei galimybėms įvairiose socialinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Svetainėje publikuojama informacija papildė ir praturtino daugumos lankytojų žinias, sužadino didesnę jų susidomėjimą Vilniaus kraštu, paskatino aplankyti įdomias vietas ir paveldo objektus. Sustiprėjo svetainės lankytojų vertybinės nuostatos – lankydamiesi svetainėje jie pajuto pasididžiavimą savo krašto paveldu ir pagarbą čia gyvenantiems žmonėms, jų gyvenimo būdai, kultūrų įvairovei. Teigiamai įvertintas svetainės turinys lemia jo panaudojimą įvairiose bendruomenės gyvenimo ir veiklos srityse: dauguma respondentų panaudojo svetainėje publikuojamą informaciją savo darbe, mokydami ir studijuodami, pusei apklaustųjų ši informacija buvo naudinga planuojant laisvalaikio veiklas. Lankymasis svetainėje paskatino daugelio apklaustųjų norą dalintis savo žiniomis ir informacija betarpiškai bendraujant su draugas ir artimaisiais bei virtualioje erdvėje. Nepaisant teigiamų vertinimų, nustatant svetainės rekomendavimo indeksą paaiškėjo, kad tik šiek tiek daugiau nei pusė lankytojų yra svetainės rėmėjai, linkę rekomenduoti ją kitiems, o daugiau kaip penktadalis yra nepatenkinti svetaine. Teigiamas, bet ne itin aukštas svetainės rekomendavimo indeksas bei respondentų kritinės pastabos rodo, kad žymesnę lankytojų srauto augimą ir didesnę jų pasitenkinimą galėtų užtikrinti tolimesnis svetainės tobulinimas, atsižvelgiant į lankytojų pasiūlymus, kurie suteikė vertingos informacijos apie galimas tolimesnes svetainės tobulinimo kryptis.

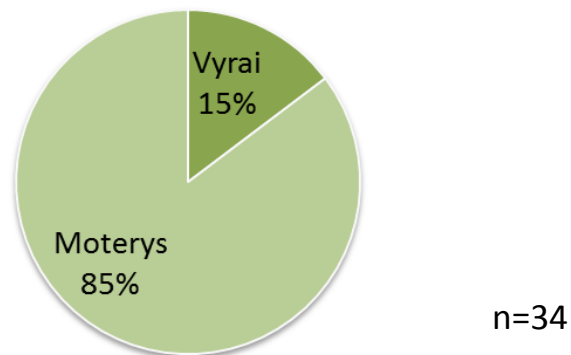
Svetainės „Dainavos kraštas“ poveikio vertinimas: lankytojų apklausa

Svetainė „Dainavos kraštas“ yra naujas projekto #MŪSŪKRAŠTAS produktas. Ji pradėta kurti projekto įgyvendinimo metu ir skirta Alytaus krašto bendruomenei. Lyginant su „Vilnijos vartais“, šioje svetainėje kol kas publikuota dar nedaug informacijos apie kraštą: joje pristatytos 32 vietovės, 36 personalijos, kraštotyros darbų sąrašas ir 39 suskaitmeninti, laisvai prieinami kraštotyros darbai, žemėlapyje sužymėti 125 šio krašto objektai. Svetainė „Dainavos kraštas“ pradėjo veikti 2016 metų spalio mėnesį, todėl tyrimo metu ji buvo žinoma tik nedidelei bendruomenės narių daliai.

Svetainės lankytojų, dalyvavusių apklausoje, demografinės charakteristikos. Svetainės lankytojų apklausa buvo vykdoma dvi savaites (spalio 10–24 dienomis). Apklausoje dalyvavo 34 respondentai – vieni iš pirmųjų svetainės lankytojų. Didžiausią respondentų dalį sudaro moterys (85 %).

19 pav.

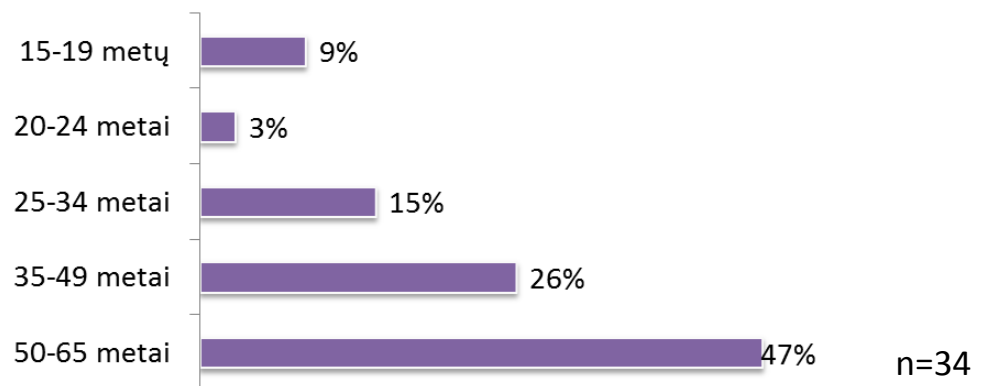
Respondentų sudėtis pagal lytį

Beveik pusė apklausoje dalyvavusių lankytojų yra vyresnio amžiaus žmonės nuo 50 iki 65 metų, ketvirtadalis respondentų – 35–49 metų (26 %), bet yra ir jaunų žmonių nuo 15 iki 34 metų.

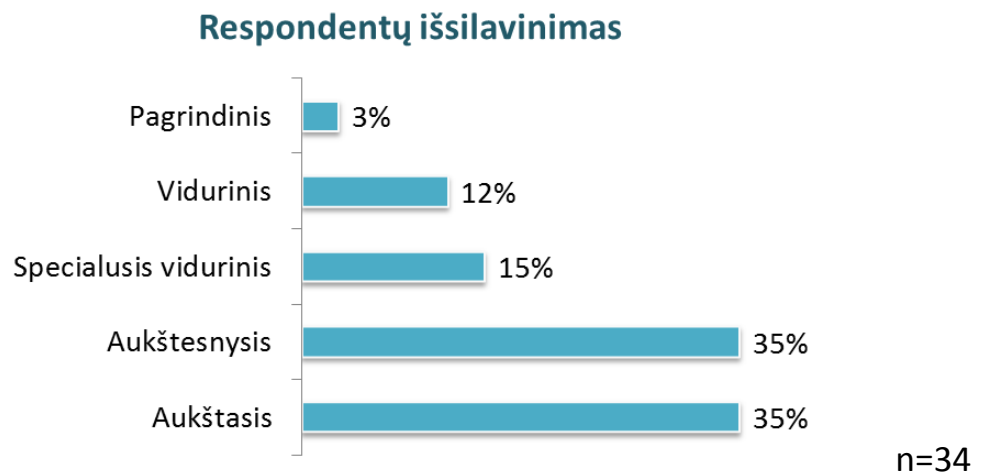
20 pav.

Respondentų sudėtis pagal amžių

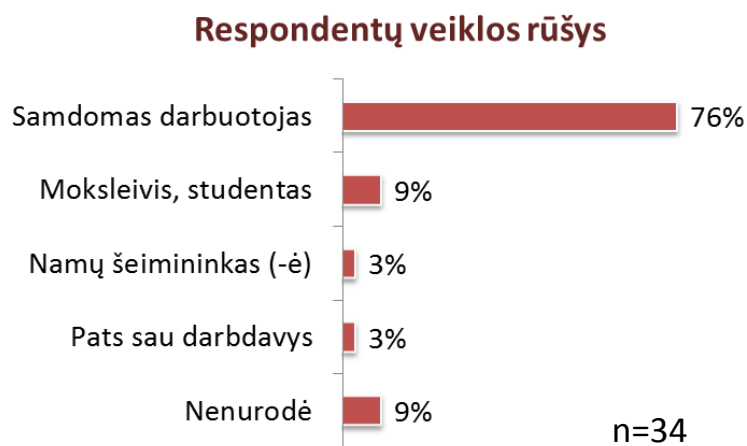
Daugiau kaip du trečdaliai respondentų yra žmonės su aukštuoju (35 %) ir su aukštesniu (35 %) išsilavinimu.

21 pav.

Dauguma apklaustųjų yra samdomi darbuotojai (76 %), o moksleiviai ir studentai sudaro tik nedidelę dalį respondentų (9 %).

22 pav.

Lyginant su apklaustais „Vilnios vartų“ lankytojais, „Dainavos krašto“ respondentų sudėtis pagal demografines charakteristikas yra labai panaši, tik „Dainavos krašto“ lankytojų apklausoje dalyvavo šiek tiek didesnė dalis moterų ir žmonių su aukštesniu bei specialiuoju viduriniu išsilavinimu, mažiau jaunimo ir žmonių su aukštuoju išsilavinimu.

Respondentų lankymosi svetainėje paskatos. Daugiau kaip pusę respondentų (56 %) apsilankyti svetainėje „Dainavos kraštas“ paskatino bibliotekininkų rekomendacijos. Priešingai nei „Vilnios vartų“ lankytojai, kurių nemažą dalį į svetainę nukreipė nuorodos bibliotekų interneto svetainėse ir informacijos paieškos internete sistemos, daugelis „Dainavos krašto“ lankytojų

sužinojo apie šią svetainę bibliotekos organizuotuose renginiuose viešinant projektą #MŪSŪKRAŠTAS (21 %) arba juos sudomino informacija žiniasklaidoje (18 %). Per paieškos sistemas ši nauja svetainė pirmosiomis savaitėmis dar buvo nepasiekiamą.

23 pav.

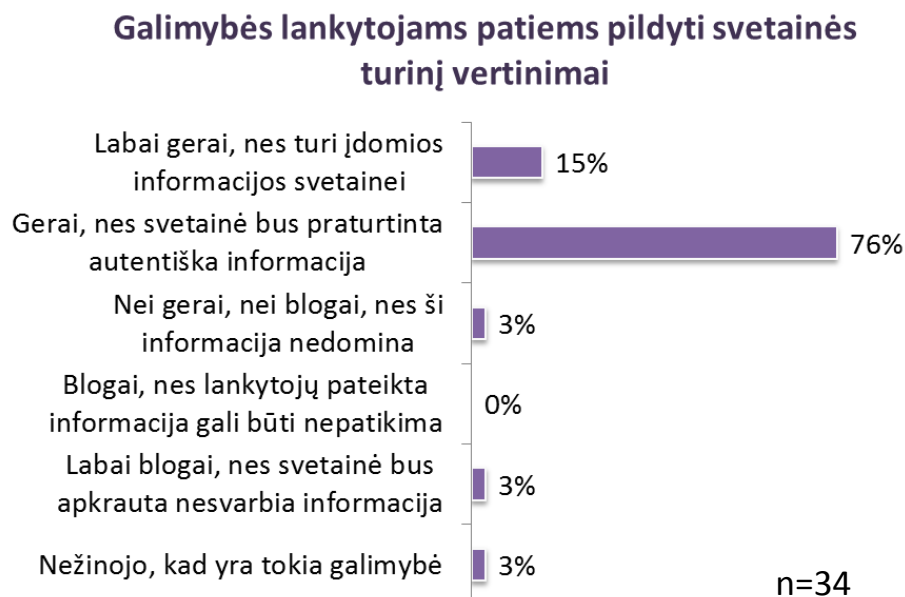
Svetainės turinio vertinimai. Nors svetainė „Dainavos kraštas“ dar tik pradėta pildyti ir jos turinys nėra toks turtingas kaip „Vilnijos vartų“, tačiau pirmieji lankytojai pozityviai įvertino jo svarbą ir naudą. Dažniausiai išvelgiama informacijos nauda krašto pažinimui (68 %) ir bendram išprusimui (56 %), o daugelis respondentų mano, kad svetainės turinys gali būti panaudojamas darbe (44 %) ir planuojant laisvalaikio veiklas (41 %).

24 pav.

Bendruomenių kraštotyros informacijos vertinimai. Galimybę patiems papildyti svetainės turinį „Dainavos krašto“ lankytojai įvertino dar pozityviau nei „Vilnijos vartų“ lankytojai: trys ketvirtadaliai respondentų mano, kad lankytojų pateikta medžiaga praturtins svetainę autentiška informacija (76 %), o nemaža dalis teigia patys turintys įdomios informacijos, kurią norėtų pateikti į svetainę (15 %). Tik vienas respondentas šią galimybę vertina labai blogai ir mano, kad svetainė bus apkrauta nesvarbia informacija.

25 pav.

Svetainės poveikio vertinimai. Svetainės „Dainavos kraštas“ ir joje publikuojamos informacijos poveikį respondentai įvertino labai panašiai, kaip ir „Vilnios vartų“ lankytojai. Svetainėje publikuojama informacija didžiausią poveikį turi lankytojų žinioms ir pažintinėms nuostatoms. Net 91 % respondentų teigia, kad lankydamiesi svetainėje jie praplėtė savo žinias apie Alytaus kraštą (4,6 balo). Informacija svetainėje sužadino daugumos respondentų (82 %) didesnę susidomėjimą Alytaus kraštu (4,4 balo) ir paskatino aplankyti įdomias vietas bei paveldo objektus (74 % respondentų; 3,9 balo), o interaktyvus žemėlapis padėjo jiems sudaryti patogų maršrutą po lankytinas Alytaus krašto vietas (62 % respondentų; 3,5 balo).

Lankymasis svetainėje turėjo įtakos respondentų vertybinėms nuostatoms: dauguma jų (82 %) pajuto pasididžiavimą unikaliu ir įdomiu savo krašto kultūros ir istorijos paveldu (4,3 balo) ir pagarbą Alytaus krašte gyvenantiems žmonėms, jų gyvenimo būdai, kultūrų įvairovei (4,1 balo). Nors svetainė nauja ir jos turinys dar tik pradedamas pildyti, bet daugiau kaip du trečdaliai respondentų teigia, kad joje publikuojamą informaciją jau panaudojo savo darbe arba mokymosi procese (71 % respondentų; 3,7 balo) ir kad informacija svetainėje padėjo jiems susirasti įdomios veiklos, kilo naujų laisvalaikio idėjų (68 % respondentų; 3,8 balo). Toks palankus pirmosios svetainėje paskelbtos informacijos vertinimas leidžia prognozuoti, kad nuolat papildomas svetainės turinys ateityje reikšmingai pagerins Alytaus krašto bendruomenių informacinę aplinką, bus efektyviai naudojamas ir praplės jų galimybes įvairiose kultūrinio ir socialinio gyvenimo srityse.

„Dainavos krašto“ lankytojai itin palankiai įvertino svetainės poveikį jų komunikacinei elgsenai: dauguma respondentų (85 %) surado svetainėje įdomių temų, kurias gali aptarti su draugais, artimaisiais ir bendraminčiais (4,2 balo), svetainėje sukurta informacijos talpinimo galimybė daugelį jų (71 %) paskatino pasidalinti savo žiniomis su kitais svetainės lankytojais (3,7 balo), o daugiau kaip pusė lankytojų (56 %) pasidalino įdomia informacija socialiniuose tinkluose arba persiuntė ją savo draugams (3,4 balo). Dalindamiesi informacija dauguma respondentų (79 %) jaučia emocinį pasitenkinimą (4,1 balo).

26 pav.

27 pav.

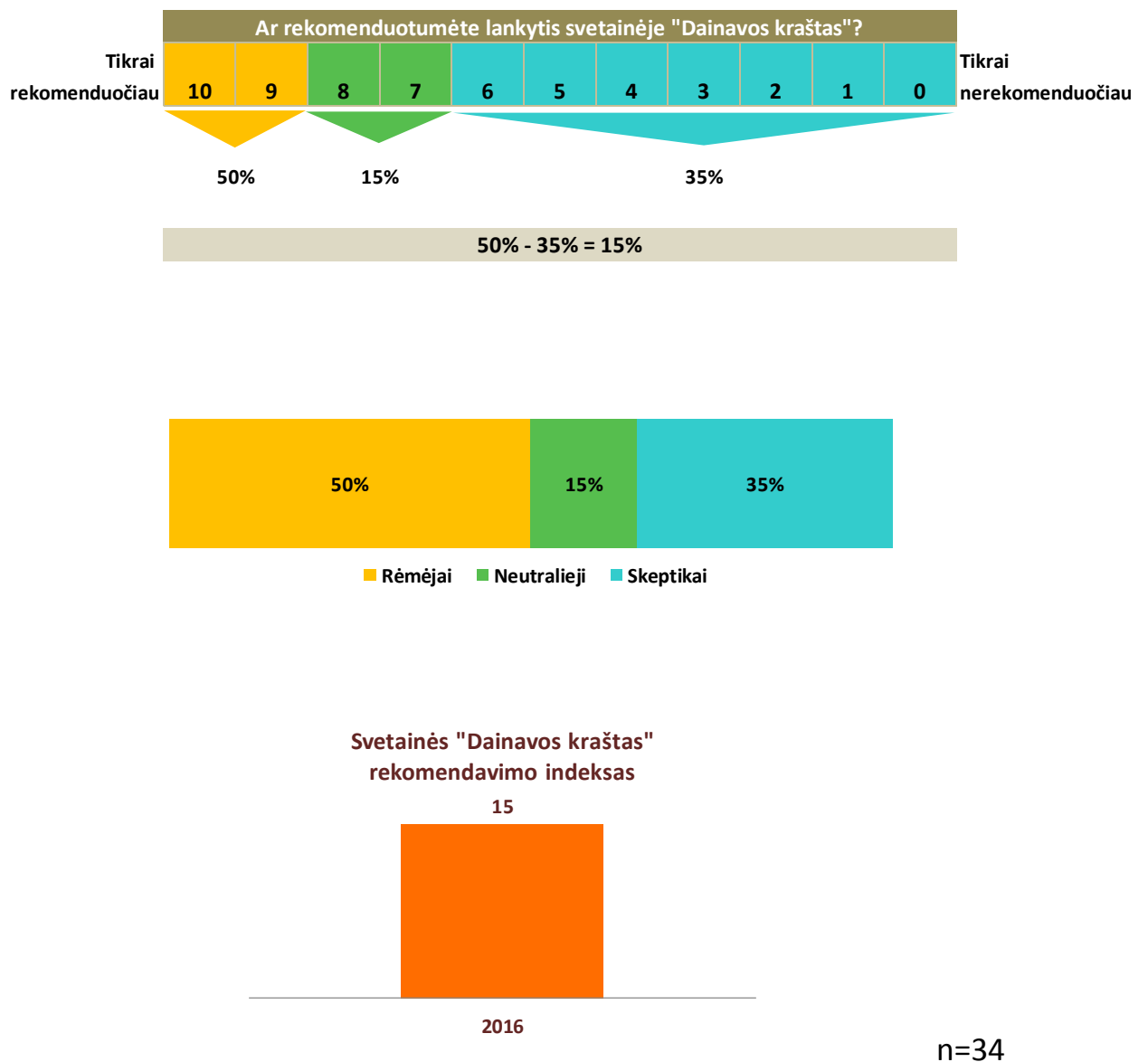

Svetainės rekomendavimo indeksas. Nustatant svetainės „Dainavos kraštas“ rekomendavimo indeksą pagal NPS (Net Promoter Score) metodologiją paaiškėjo, kad ši svetainė turi šiek tiek mažiau rėmėjų ir žymiai daugiau skeptikų nei „Vilnijos vartai“. Atsakydami į

klausimą, ar rekomenduotų lankytis svetainėje savo artimiesiems, draugams, pažįstamiems, pusė respondentų (50 %) įvertino savo pasirinkimą 9–10 balų (rėmėjai), o daugiau kaip trečdalis (35 %) respondentų – nuo 1 iki 6 balų (skeptikai). Neutralūs svetainės lankytojai, įvertinę savo pasirinkimą 7–8 balais, sudaro nedidelę respondentų dalį (15 %). Nustatytas svetainės rekomendavimo indeksas lygus 15 ($50 - 35 = 15$). Įvertinant tai, kad svetainė „Dainavos kraštas“ dar tik pradėta pildyti, teigiamą rekomendavimo indeksą (daugiau nei 0) galima laikyti geru rodikliu, rodančiu respondentų palankumą ir leidžiančiu ateityje tikėtis didesnio lankytojų srauto.

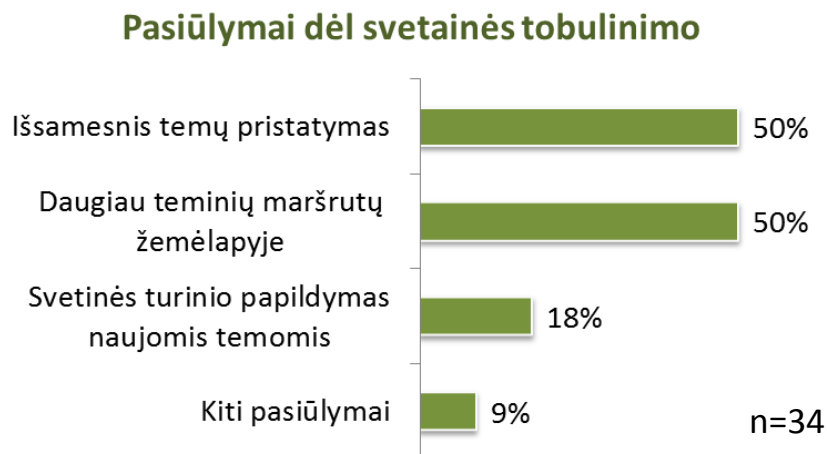
28 pav.

Svetainės rekomendavimas

Respondentų siūlymai dėl svetainės tobulinimo. Visi apklausoje dalyvavę svetainės „Dainavos kraštas“ lankytojai pateikė pastabas ir pasiūlymus dėl svetainės tobulinimo. Kaip ir „Vilnios vartų“ lankytojai, jie siūlo plačiau pristatyti svetainėje esančias temas (50 %), sudaryti daugiau teminių maršrutų interaktyviame žemėlapyje (50 %), papildyti svetainę naujomis temomis (18 %). Lankytojai taip pat siūlo pagyventi svetainę „istorinėmis nuotraukomis ar žemėlapiais, atspindinčiais konkretaus laikmečio įvykius ar krašto ypatumus“, pateikti informacijos apie jotvingius, aprašyti daugiau Alytaus krašto vietovių, pristatyti daugiau asmenybių, pateikti daugiau suskaitmenintų kraštotyros darbų PDF formate, taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad reikia „sutvarkyti žemėlapią ir maršrutus, nes jais labai nepatogu naudotis“.

29 pav.

Apibendrinant svetainės „Dainavos kraštas“ lankytojų nuomonę galima teigti, kad ši svetainė buvo sutikta labai palankiai. Nuolat tobulinant ir papildant svetainės turinį bus praturtinta Alytaus krašto informacinė aplinka ir sukuriamos prielaidos ilgalaikiam poveikiui ugdant bendruomenių kultūrinį, etninį, pilietinį tapatumą bei formuojant vertybines nuostatas.

Edukacinių renginių poveikio vertinimas

Siekiant labiau sudominti bendruomenių narius, ypač vaikus ir jaunimą, savo krašto istorija ir dabartimi, kultūra, paveldo objektais, žymiomis ir kraštui nusipelnusiomis asmenybėmis, buvo organizuojami edukaciniai renginiai, skirti įvairioms bendruomenių grupėms. Svarbiausias šiems renginiams keliamas uždavinys – patrauklus informacijos pateikimas naudojant žaidybines formas bei modernias IKT priemones ir įtraukiant dalyvius. Pagrindiniai edukacinių renginių programos akcentai buvo parodos interaktyviame stende pristatymas ir protų mūšis. Numatomas edukacinių

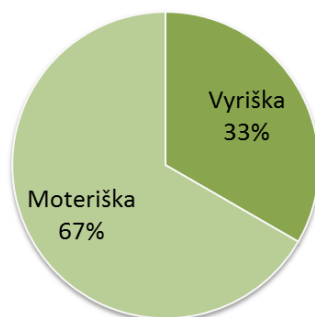
renginių poveikis dalyviams – pagerėjusios žinios apie kraštą, sustiprėję pažintiniai poreikiai, aktyvesnė pažintinė veikla, krašto išskirtinumo suvokimas, komunikacinės elgsenos pokyčiai.

Projekto įgyvendinimo metu buvo organizuota 13 edukacinių renginių, kurie vyko Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, Lietuvos aklujų bibliotekoje, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete, Alytaus ir Ukmergės rajonų savivaldybių viešosiose bibliotekose. Renginiuose dalyvavo 540 įvairaus amžiaus žmonių.

Edukacinių renginių dalyvių demografinės charakteristikos. Apklausoje dalyvavo 153 edukacinių renginių dalyviai. Du trečdalius respondentų sudaro moteriškos lyties atstovės (67 %). Daugiau kaip pusė apklaustų renginių dalyvių yra vaikai, paaugliai bei jaunimas iki 19 metų (52 %) – tai moksleiviai su pradiniu (31 %) arba pagrindiniu (21 %) išsilavinimu. Renginiuose taip pat dalyvavo ir į anketos klausimus atsakė daug įvairaus amžiaus suaugusiųjų (43 %), iš jų beveik du trečdaliai turi aukštąjį išsilavinimą (64 % arba 28 % visų respondentų). Dauguma suaugusiųjų yra dirbantys arba dirbantys ir studijuojantys žmonės (94 % suaugusiųjų arba 42 % visų respondentų).

30 pav.

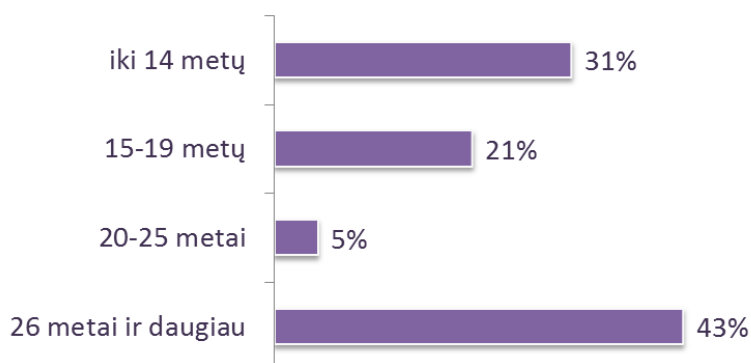
Respondentų sudėtis pagal lytį

n=153

31 pav.

Respondentų sudėtis pagal amžių

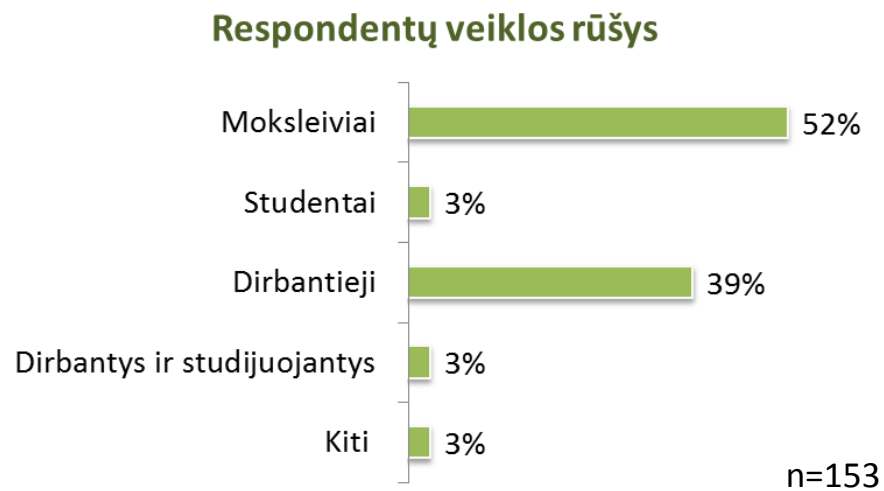

n=153

32 pav.

33 pav.

Renginių dalyvių nuomonė ir vertinimai. Edukacinius renginius dalyviai įvertino labai gerai, tik 1 respondentas teigia, kad renginys jam nepatiko, o 8 (5 %) neturėjo savo nuomonės. Daugumą renginių dalyvių labiausiai sudomino paroda interaktyviame stende (63 %), o pusei jų patiko atlikti įvairias užduotis (51 %). Apie pusę renginiuose dalyvavusių žmonių smagiai praleido laiką (53 %), daugeliui jų buvo linksma ir įdomu bendrauti su kitais renginio dalyviais (36 %).

34 pav.

Parodą interaktyviame stende geriausiai įvertino suaugusieji renginių dalyviai (79 %) ir vaikai iki 14 metų (54 %). Atlikti įvairias užduotis labiausiai patiko vaikams iki 14 metų (85 %) ir jaunimui nuo 20 iki 25 metų (71 %). Dauguma įvairaus amžiaus renginių dalyvių teigia gerai praleidę laiką, dažniausiai paaugliai ir jaunimas nuo 15 iki 19 metų (66 %) bei vaikai iki 14 metų (54 %), o pastarieji palankiausiai iš visų amžiaus grupių įvertino ir bendravimą su kitais renginio dalyviais (42 %).

Vertindami edukacinių renginių poveikį dauguma dalyvių teigia, kad jie sužinojo kai ką naujo apie savo kraštą (58 %). Gausiausia taip teigiančių respondentų grupė yra vaikai iki 14 metų – daugiau kaip du trečdaliai (71 %). Daugiau kaip pusė renginių dalyvių (52 %), dažniausiai vaikai ir jaunimas iki 19 metų (60 %) teigia supratę, kad jų kraštas yra įdomus ir ypatingas. Renginiai paskatino didesnę daugelio dalyvių susidomėjimą savo kraštu (46 %) ir sužadino norą aplankyti įdomias vietas (42 %) – tokį renginių poveikį dažniau nurodė suaugusieji respondentai. Daugiau kaip trečdalį dalyvių renginiai paskatino pasidalinti savo žiniomis ir išpūdžiais su draugais, pažįstamais, šeimos nariais (36 %). Kai kurie respondentai pakomentavo, kad projekto idėja yra puiki ir gerai pristatyta, kad tai yra naujovė, kad juos džiugina aktyvūs žmonės, kad renginys sukėlė naujų idėjų, kad buvo įdomu sužinoti naujų dalykų, kad patiko pasakojimai apie Vilnių.

35 pav.

Edukacinių renginių dalyvių apklausa parodė, kad šie renginiai didžiausią poveikį turėjo vaikų, paauglių ir jaunimo žinioms bei vertybinėms nuostatomis – jie ne tik papildė savo žinias, bet ir įsitikino, kad jų kraštas yra įdomus ir ypatingas. Suaugusiems respondentams šie renginiai dažniausiai paskatino susidomėjimą savo kraštu, norą aplankyti įdomias vietas ir pasidalinti savo žiniomis su draugais, pažįstamais bei šeimos nariais.

Edukacinių renginių poveikis ugdant bendruomenių tapatumą. Apibendrinus apklausos duomenis galima teigti, kad vykdant projektą #MŪSŪKRAŠTAS iš esmės pavyko pasiekti pageidaujamą edukacinių renginių poveikį juose dalyvavusių bendruomenių narių žinioms, pažintinėms ir vertybinėms nuostatomis, komunikacinei elgsenai. Renginiuose įgytos žinios paskatino dalyvius aktyviau domėtis savo kraštu, padėjo suvokti jo unikalumą ir išskirtinumą, sužadino norą aplankyti įdomias vietas, gamtos, istorijos, kultūros paveldo objektus. Patrauklus informacijos pristatymas renginiuose naudojant žaidybines formas ir naujas IKT, ne tik padėjo sudominti dalyvius, bet ir leido betarpiškai pademonstruoti, kad galima įgyti daugiau žinių ne tik mokantis ar dirbant, bet ir maloniai leidžiant laisvalaikį, bendraujant, pramogaujant. Dalyviai palankiai įvertino pasirinktą renginių formą: daugiau kaip pusė apklaustųjų pripažino, kad jie smagiai praleido laiką, o trečdalis teigė, kad buvo linksma ir įdomu bendrauti su kitais renginio dalyviais. Šie renginiai turėjo poveikį dalyvių komunikacinei elgsenai ir paskatino juos pasidalinti savo žiniomis bei įspūdžiais apie savo kraštą su draugais, pažįstamais, šeimos nariais. Edukacinės

veiklos, skatinančios bendruomenių narius aktyviau domėtis savo kraštu, istorijos bei kultūros paveldu, sudaro prielaidas ilgalaikiam projekto #MŪSUĶRAŠTAS poveikiui.

Mokymų įtaka bibliotekininkų kompetencijai

Užtikrinant sėkmingą projekto #MŪSUĶRAŠTAS veiklą įgyvendinimą ir jų tęstinumą, būtinos atitinkamos bibliotekų darbuotojų, kurių funkcijos susijusios su kraštotyrinės informacijos kaupimu bei sklaida, kompetencijos. Įgyvendinant projektą buvo organizuoti septyni mokymai, orientuoti į Alytaus ir Vilniaus apskričių bibliotekų specialistus, dirbančius kraštotyrinį ir bibliografinį darbą bei dalyvaujančius svetainių *Vilnijos vartai* ir *Dainavos kraštas* turinio kūrime. Mokymuose dalyvavo 181 bibliotekininkas, iš jų 100 dalyvavo apklausoje ir įvertino mokymų turinį bei kokybę.

Apibendrinus apklausų duomenis paaiškėjo, kad visi mokymai įvertinti labai gerai, t. y. vidutiniškai 9,6 balo 10-ties balų skalėje (nuo 9,5 iki 9,7 balo). Tokie aukšti vertinimai rodo, kad pasirinktos mokymų temos, jų turinys ir kompetentingi lektoriai, atitiko tikslinės auditorijos lūkesčius. Mokymuose pateiktos informacijos atitikimas specialistų poreikiams įvertintas vidutiniškai 9,5 balo. Ypač aktualūs buvo mokymai, skirti elektroninės informacijos išteklių panaudojimui bibliotekose, kraštotyros svetainės valdymui, administravimui, turinio pildymui – šios mokymų temos atitikimą specialistų poreikiams respondentai įvertino 9,7 balo. Mokymų dalyviai akcentavo, kad pateikta informacija buvo labai reikalinga ir naudinga, o įgytos naujos žinios yra būtinos norint tinkamai pildyti ir administruoti kraštotyros svetaines. Bibliotekų specialistai ypač vertina praktinius užsiėmimus, kurių metu jie įtvirtina teorines žinias ir įgyja naujų įgūdžių: 95 % apklausoje dalyvavusių bibliotekininkų teigė, kad praktiniai užsiėmimai buvo labai naudingi. Geriausiai įvertinti kraštotyros svetainės valdymo, administravimo bei turinio pildymo užsiėmimai – jų naudą aukščiausiu balu įvertino visi juose dalyvavę specialistai (100 %). Aukštą mokymų įvertinimą rodo ir tai, kad didžioji dauguma bibliotekų darbuotojų rekomenduočių juos savo kolegoms: visus mokymus rekomenduočių vidutiniškai 91 % apklaustųjų, o mokymus, skirtus kraštotyros svetainės valdymui, administravimui bei turinio pildymui rekomenduočių visi juose dalyvavę specialistai (100 %).

Daugiau kaip pusė apklausos dalyvių (53 %) pateikė įvairius komentarus apie tai, kokią poveikį šie mokymai turėjo jų žinioms ir kompetencijai, kaip įgytas žinias ir įgūdžius jie panaudos savo darbe. Dažniausiai respondentai pabrėžė, kad mokymuose pateikta informacija labai aktuali ir naudinga (22 %), ją bus galima panaudoti darbe (28 %): „man kiekvienas žodis ar sakiny buvo

naudingas“, „labai daug naudingų žinių“, „daug visko sužinojau, kas bus naudinga ateityje“, „labai naudinga informacija apie bibliografines duomenų bazes“, „daug patarimų“, „yra ne tik teorinių žinių, bet ir praktinės naudos“, „suteiktos žinios bus panaudotos praktikoje“, „įgijau patirties, kurią bus galima pritaikyti darbe“, mokymai „padės patobulinti jau padarytus darbus ir geriau atlikti juos ateityje“, „padės renkant, sisteminant kraštotyros medžiagą“, „patobulins bibliotekos darbo kokybę“ ir t. t. Be to, dalis respondentų pabrėžė, kad mokymai buvo ne tik naudingi darbui, bet ir įdomūs, kad jie sužinojo daug naujo, pagilino savo turimas žinias, praplėtė savo akiratį.

Apibendrinant mokymų dalyvių apklausos rezultatus galima teigti, kad pasiektas prognozuojamas poveikis bibliotekų specialistų žinioms ir kompetencijoms. Mokymų dalyviai atnaujino savo turimas žinias ir įgijo naujų, patobulino įgūdžius ir gebėjimus, kuriuos panaudos savo profesinėje veikloje pildydami kraštotyros svetaines, informuodami ir konsultuodami bibliotekų lankytojus, skatindami juos naudotis svetainėse publikuojama informacija.

Išvados

1. Apibendrinti tyrimo duomenys leidžia teigti, kad projekto #MŪSŪKRAŠTAS produktai ir veiklos, gerinant aktualios informacijos apie Alytaus ir Vilniaus kraštą prieinamumą bei skatinant jos panaudojimą, turėjo teigiamą įtaką bendruomenių tapatumą ugdančiai informacinei aplinkai. Respondentų vertinimai rodo, kad svetainių „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ turinys atitinka bendruomenių poreikius ir yra naudojamas įvairiose kultūrinio bei socialinio gyvenimo srityse.
2. Įgyvendinus projektą iš esmės pasiektas prognozuojamas poveikis tikslinių grupių atstovų – interneto svetainių „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ lankytojų bei edukacinių renginių dalyvių – žinioms, pažintinėms ir vertybinėms nuostatoms, komunikacinei elgsenai bei galimybėms įvairiose kultūrinio bei socialinio gyvenimo srityse.
 - 2.1. *Pagerėjusios žinios apie savo kraštą.* Virtualioje erdvėje prieinama informacija ir jos sklaida edukaciniuose renginiuose didžiausią poveikį turėjo tikslinių grupių žinioms: žinias apie savo kraštą praplėtė ir papildė absoliuti dauguma apklausoje dalyvavusių interneto svetainių „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ lankytojų bei daugiau kaip pusė edukacinių renginių dalyvių. Savo krašto pažinimas yra pirminis ir vienas iš svarbiausių veiksnių, ugdančių žmogaus savimonę, padedančių suvokti save ir savo kultūrinį, etninį, pilietinį tapatumą, formuojančių vertybines nuostatas.

- 2.2. *Sustiprėjusios pažintinės nuostatos ir aktyvesnė pažintinė veikla.* Svetainėse ir edukaciniuose renginiuose pateikta informacija sužadino didesnę daugumos svetainių lankytojų ir beveik pusės renginių dalyvių susidomėjimą savo kraštu, sužadino jų norą aplankyti įdomias vietas. Didėjantį susidomėjimą rodo ir lankomumo atnaujintoje svetainėje „Vilnijos vartai“ tendencijos: padidėjusi sugrįžtančių į svetainę ir nuolat joje besilankančių žmonių dalis, padidėjęs apsilankymų skaičius žinant svetainės adresą, pailgėjęs vidutinis vieno lankytojo svetainėje praleistas laikas, išaugęs vidutinis peržiūrėtų puslapių skaičius vieno prisijungimo metu. Aktyvus domėjimasis ir autentiška patirtis tiesiogiai pažįstant vietas, unikalų kraštovaizdį, gamtos, istorijos, kultūros paveldo objektus, ne tik praplečia žmogaus akiratį, padeda įtvirtinti įgytas žinias, bet ir ugdo pažintinius poreikius, skatina veikti, savarankiškai tyrinėti, ieškoti atsakymų į dominančius klausimus nuolat papildant savo žinias.
- 2.3. *Sustiprėjusios vertybinės nuostatos, skatinančios bendruomeniškumą ir toleranciją.* Dauguma respondentų lankydami svetainėse „Vilnijos vartai“ ir „Dainavos kraštas“ pajuto pasididžiavimą unikaliu savo krašto kultūros ir istorijos paveldu, informacija svetainėse paskatino jų pagarbą šiame krašte gyvenantiems žmonėms, jų gyvenimo būdai, kultūrų įvairovei, edukaciniuose renginiuose įgytos žinios bei patirti įspūdžiai padėjo suvokti savo krašto išskirtinumą. Įgytos žinios ir aktyvios pažintinės nuostatos formuoja žmogaus vertybines nuostatas, skatina branginti tai, kas yra neatsiejamai susiję su juo pačiu.
- 2.4. *Aktyvesnė komunikacinė elgsena, lemianti bendruomenių kolektyvinės atminties papildymą ir turtinimą.* Lankymasis svetainėse ir jose publikuojamos informacijos naudojimas bei dalyvavimas edukaciniuose renginiuose paskatino jų dalyvius ir lankytojus dalintis savo žiniomis ir informacija su kitais bendruomenių nariais, praturtino jų bendravimą. Daugiau kaip du trečdaliai apklausoje dalyvavusių svetainių lankytojų ir beveik pusė edukacinių renginių dalyvių surado įdomių temų, kurias gali aptarti su draugais, artimaisiais ir bendraminčiais. Svetainėse sukurta informacijos talpinimo galimybė daugelį lankytojų paskatino pasidalinti savo žiniomis su kitais svetainės lankytojais, o didelė jų dalis pasidalino įdomia informacija socialiniuose tinkluose arba persiuntė ją savo draugams. Dalijimasis žiniomis, atsiminimais, emocijomis ne tik praturtina kolektyvinę atmintį bei skatina didesnę susidomėjimą, bet ir daro teigiamą poveikį daugumos respondentų emocinei būsenai – daugiau kaip du trečdaliai apklausoje dalyvavusių lankytojų teigia, kad jaučia pasitenkinimą galėdami pasidalinti žiniomis apie savo kraštą.

- 2.5. *Geresnė informacinė aplinka, praplečianti kokybiškos darbinės bei mokomosios veiklos ir laisvalaikio pasirinkimo galimybes.* Svetainėse publikuojama informacija apie Alytaus ir Vilniaus kraštą praturtino bendruomenių informacinę aplinką ir užtikrino didesnes kokybiškos kasdieninės veiklos galimybes bei praplėtė turiningo laisvalaikio veiklų pasirinkimą. Du trečdaliai respondentų panaudoja svetainėse pateiktą informaciją savo darbe, studijose, mokymosi procese, pusei lankytojų svetainių turinys padeda papildyti ir pajvairinti laisvalaikio veiklas, tenkinti kultūrinės rekreacijos poreikius, skatina pažintinį turizmą, o interaktyvus žemėlapis padeda sudaryti patogų maršrutą po lankytinas krašto vietas.
3. Bendruomenių lūkesčius atitinkantis interneto svetainių turinys yra ilgalaikis, o jo vertė reguliariai papildant svetaines nauja informacija nuolat didėja. Projekto įgyvendinimo metu organizuoti mokymai sustiprino bibliotekų specialistų kompetencijas ir užtikrino galimybes kurti kokybišką turinį, pildyti ir tobulinti svetaines atsižvelgiant į lankytojų siūlymus ir pritaikant jas bendruomenių poreikiams. Kokybiškas svetainių turinys bei tęstinės veiklos, užtikrinančios kraštotyros informacijos sklaidą pasibaigus projektui, sudaro prielaidas ilgalaikiam poveikiui gerinant bendruomenių informacinę aplinką, darančią teigiamą įtaką jų kultūrinio ir socialinio gyvenimo kokybei.
-

Literatūros sąrašas

1. Assman, Aleida. Prisiminimai ir atmintis. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-05-09-aleida-assmann-prisiminimai-ir-atmintis/62370>.
2. Gaižutytė-Filipavičienė, Žilvinė. Kultūrinė atmintis, kultūrinis kapitalas ir vizualumas // Logos. – 2015, Nr. 83, p. 45–49. Prieiga per internetą: http://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2016/03/2015_Monografija_Komunikuoti-kultura.pdf.
3. Rubavičius, Vytautas. Nacionalinis tapatumas ir etnokultūrinės bendruomenės: Lietuvos kelias. 2014. Prieiga per internetą: <https://www.ateitis.net/lt/temos/52/>.
4. Rubavičius, Vytautas. Miestas ir miestiečiai: kultūrinė atmintis ir tapatumas // Acta Academiae Artium Vilnensis. Dailė. – 2013, t. 71, p. 111–124. Prieiga per internetą: http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB_0001:J.04~2013~1396876348661/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content.
5. Rubavičius, Vytautas. Kultūros valstybė: kultūros raidos ypatumai. Prieiga per internetą: <http://www.tekstai.lt/zurnalas-metai/7941-vytautas-rubavicius-kulturos-valstybe-kulturos-raidos-ypatumai>.
6. Lazinkienė, Roma. Įgyvendinti projekto „#MŪSŪKRAŠTAS: Alytaus ir Vilniaus bendruomenių tapatumo ugdymas bibliotekose“ mokymai. Prieiga per internetą: <http://regionas.amb.lt/?p=4139>
7. Šulcas, Šarūnas. Projekto „#MŪSŪKRAŠTAS: Alytaus ir Vilniaus bendruomenių tapatumo ugdymas bibliotekose“ mokymų vertinimo analizė [Rankraštis]. Vilnius, 2016.